kcc

From: "Cor Onderwater" <c.j.onderwater@middendrenthe.nl>
Sent: Thursday, August 01, 2013 6:37:57 AM
To: "kcc" <kcc@middendrenthe.nl>
Subject: Doorgest.: Voortgangsrapportage 2012 en nieuwsbrief juli 2013Rijn-Oost

Collega's,

Graag ter informatie raad/cie inboeken.

Groet,
Roelien

Roy, MW van (Marth)

From: "Roy, MW van (Marth)" <MW.v.Roy@overijssel.nl>
Sent: Wednesday, July 31, 2013 2:14:03 PM
To: "Roy, MW van (Marth)" <MW.v.Roy@overijssel.nl>
Subject: Voortgangsrapportage 2012 en nieuwsbrief juli 2013 Rijn-Oost

Geachte mevrouw/mijnheer,

Hierbij ontvangt u de nieuwe voortgangsrapportage “Werken aan schoon water” en de nieuwste nieuwsbrief “Waterbericht” van deelstroomgebied Rijn-Oost.

“Werken aan schoon Water”

Deze rapportage geeft een beeld van de voortgang in de uitvoering van Kaderrichtlijn Water (KRW) maatregelen in het deelstroomgebied Rijn-Oost in 2012.

In de bijlage vindt u de begeleidende brief bij de voortgangsrapportage.

De voortgangsrapportage is ook te downloaden op de site van Rijn-Oost:
http://www.helpdeskwater.nl/algemene-onderdelen/structuur-pagina'/zoeken-site/@36695/werken-schoon-water-0/

Wilt u ook een hard copy versie? Deze kunt u opvragen bij mevrouw Marth van Roy mw.v.roy@overijssel.nl.

“Waterbericht”

De nieuwsbrief “Waterbericht” geeft informatie over de verbrede wateragenda van het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-Oost. Dit keer vindt u hierin o.a. de volgende artikelen:

- hoe schoon is het water in Rijn-Oost?

- de gebiedsprocessen voor het 2e Stroomgebiedsbeheerplan.

- het samengaan van Rijn-Oost en Rijn-Midden,

- de –positieve- reactie van de Europese Commissie over de Nederlandse aanpak,

- de plek van….

En tenslotte nog enkele korte berichten.

De nieuwsbrief is ook te downloaden op de site van Rijn-Oost:
http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/wetgeving-beleid/kaderrichtlijn-water/publicaties-krw/publicaties-rijn-0/brochures_en/@36694/nieuwsbrief-1/

Het staat u vrij om de voortgangsrapportage en de nieuwsbrief of de links door te sturen.

Veel leesplezier en inspiratie gewenst.

Met vriendelijke groet,
mede namens Marcel Tonkes, RBO secretaris en RAO-voorzitter Rijn-Oost.

Mevr. Marth van Roy

provincie Overijssel

Eenheid Ruimte en Bereikbaarheid

Team Beleidsvorming en -programmering

aanwezig: di-woe-do

telefoon: 038 499 8112

secretariaat tel. 038 499 8090

algemeen tel. 038 499 88 99

e-mail: mw.v.roy@overijssel.nl

www.overijssel.nl

****
Het is mogelijk dat er tijdens het transport van dit bericht fouten
zijn ontstaan zodat het bericht onjuist is overgekomen.
Hiervoor kunnen wij geen aansprakelijkheid erkennen. Indien er sprake
is van een besluit zal de vastgestelde versie per post aan u worden
toegezonden.
Indien er sprake is van overige mededelingen adviseren wij u om bij
twijfel over de juistheid of volledigheid contact met ons op te nemen.
****

NEDERLAND LEEFT MET WATER

Deelstroomgebied Rijn-Oost

Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
Fax 038 425 48 88
overijssel.nl
postbus@overijssel.nl

RABO Zwolle 39 73 41 121

Inlichtingen bij
dhr. M. Tonkes
telefoon 038 499 78 52
m.tonkes@overijssel.nl

Aan geadresseerde

Datum
23 juli 2013
Kenmerk

Pagina
1

Uw brief

Uw kenmerk

Onderwerp:
Voortgangsrapportage over 2012 'Werken aan schoon water' RBO Rijn-Oost.

Geachte mevrouw/mijnheer,

Hierbij ontvangt u de nieuwe voortgangsrapportage "Werken aan schoon water". Deze rapportage geeft een beeld van de uitvoering van maatregelen in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW) in het deelstroomgebied Rijn-Oost in 2012.

Uit de rapportage blijkt dat de partners in Rijn-Oost vorig jaar een fors pakket aan maatregelen in uitvoering hebben genomen of hebben gerealiseerd. Voor een nog groter aantal maatregelen is de voorbereiding inmiddels vergevorderd. Logisch dat de vele herinrichtingsmaatregelen steeds meer zichtbaar worden in ons landschap. Voorbeelden van projecten zijn o.a. de aanleg van een nevengeul bij stuw Junne en de aanleg van natuurvriendelijke oevers, de verwijdering van beschoeiing en het vispasseerbaar maken van stuwen in de Beentjesgraven.

Al met al ligt de uitvoering van de KRW-maatregelen goed op koers, en daarmee is een mooie prestatie geleverd.

Intussen heeft het RBO Rijn-Oost de kaders aangegeven voor de opzet van de waterplannen die de basis vormen voor het 2^{e} Stroomgebiedbeheerplan Rijn. En recent blijkt de Europese Commissie positief gestemd te zijn over de Nederlandse aanpak van de KRW. Zij heeft echter ook nog wensen. Deze moeten wij ons goed ter harte nemen in de aanloop naar de nieuwe waterplannen.

In de samenwerking tussen de Rijn-Oost partners blijkt meer en meer dat het belang van schoon water tussen de oren komt te zitten. De 'burger' vindt het daarentegen nog steeds heel vanzelfsprekend dat ons drink- en zwemwater van goede kwaliteit is. Dat dat een gevolg is van continue inspanningen en keihard werken is lang niet voor iedereen duidelijk. Aan dat waterbewustzijn moeten we nog hard werken.

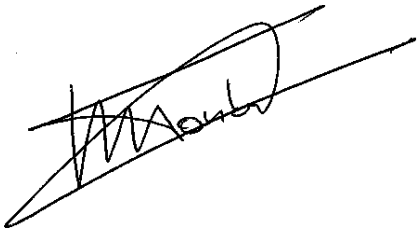
Een ander belangrijk punt voor 2013 is het samengaan van Rijn-Midden en Rijn-Oost. Die samenvoeging heeft duidelijke doelen en meerwaarde. De kwaliteiten van beide gebieden kunnen elkaar versterken, minder bestuurlijke drukte en nog meer samenwerking en stroomlijning van processen, daar doen we het voor.

Bijlagen
1
Datum verzending

De voortgangsrapportage is ook digitaal beschikbaar. Deze versie kunt u downloaden op de site van Rijn-Oost http://www.helpdeskwater.nl/algemene-onderdelen/structuur-pagina'/zoeken-site/@36695/werken-schoon-water-0/ of opvragen bij mevrouw Marth van Roy mw.v.roy@overijssel.nl.

Ik wens u veel leesplezier en inspiratie voor onze verdere samenwerking.

Met vriendelijke groet,
mede namens RBO-voorzitter E. Boerman (gedeputeerde Ruimte, Water en Jeugdzorg, Provincie Overijssel)

Marcel Tonkes,
RBO secretaris en RAO-voorzitter Rijn-Oost

Voortgangsrapportage 2012
RBO Rijn-Oost

Werken aan schoon water

Bert Boerman
Voorzitter RBO Rijn-Oost en
Gedeputeerde Provincie Overijssel

“Wij werken samen aan schoon water”

“Vooruitkijken staat in mijn ogen niet los van terugkijken naar wat we hebben bereikt in de achterliggende periode. Vorig jaar is door alle partners in Rijn-Oost gestaag doorgewerkt aan de verbrede wateragenda die in 2010 is vastgesteld. Ook het werk om de KRW-maatregelen tot stand te brengen marcheerde door. Er is weer een fors pakket aan maatregelen in uitvoering genomen of gereed gekomen, voor een nog groter aantal is de voorbereiding inmiddels vergevorderd. Bij elkaar is er landelijk inmiddels al € 1.2 miljard aan KRW-maatregelen verspijkerd en tot en met 2015 bedraagt dat € 2.2 miljard. Dat is net zoveel als het gehele Ruimte voor de Rivier-programma. De uitwerking van dat programma is steeds meer zichtbaar in ons rivierenlandschap en hetzelfde gebeurt nu ook door de vele herinrichtingmaatregelen in de deelstroomgebieden. Het aandeel van Rijn-Oost is opgenomen in een financiële paragraaf in deze voortgangsrapportage.

Deze prestatie hebben wij samen toch maar mooi geleverd, ondanks de vertraging die her en der is ontstaan vanwege de herijking van de Ecologische Hoofdstructuur. Intussen heeft het RBO de kaders aangegeven voor het 2e Stroomgebiedbeheerplan en de daarbij behorende waterplannen. Ook de Europese Commissie blijkt positief gestemd over de Nederlandse aanpak van de KRW. De commissie heeft nog wel diverse wensen. Daar zit een aantal aandachtspunten bij die wij ons goed ter harte moeten nemen in de aanloop naar de nieuwe waterplannen.

Een mooi voorbeeld van het verrichtte én nog te verrichten werk betreft de gebiedsdossiers voor drinkwaterwinning en de bijbehorende uitvoeringsprogramma’s. Eén dezer dagen zetten alle betrokkenen hun handtekening onder een bestuurlijke overeenkomst, gewijd aan de maatregelen die de partijen nemen om het grondwater nog verder te beschermen voor drinkwaterwinning.

In de samenwerking tussen de Rijn-Oost partners merk ik meer en meer dat het belang van schoon water bij ons allen tussen de oren komt te zitten. Waterkwaliteit is een issue dat bestuurlijk steeds meer doordringt en de aandacht krijgt die ze verdient. Ook de minister van IenM laat dat zien. Voor de gebruiker, de burger is die vanzelfsprekendheid er helaas nog niet. We vinden het allemaal heel normaal dat ons drink- en zwemwater van goede kwaliteit is. De kwaliteit van ons zwemwater hoort zelfs bij de beste van Europa. Dat dat een gevolg is van continue inspanningen en keihard werken is lang niet voor iedereen duidelijk. Dat waterbewustzijn, daar moeten we hard aan gaan werken. En het is goed dat we dat ook weer doen vanuit een overkoepelende strategie en een goed op elkaar afgestemde werkwijze. Dat is intussen ook in de landelijke Stuurgroep Water onderkend. Belangrijk punt voor 2013 is het samengaan van Rijn-Midden en Rijn-Oost. Die samenvoeging heeft duidelijke doelen en meerwaarde. De kwaliteiten van beide gebieden kunnen elkaar versterken. Minder bestuurlijke drukte, nog meer samenwerking en stroomlijning van processen – daar doen we het voor.

Nogmaals, wij liggen ondanks alles goed op koers en dat zorgt bij mij in ieder geval voor een trots gevoel. Er gebeurt wat!”

1. Rijn-Oost werkt door aan schoon water

In 2012 heeft Rijn-Oost doorgewerkt aan de verbrede wateragenda die het RBO in 2010 heeft opgesteld. Dat levert resultaten op in de vorm van een goede uitvoering van maatregelen en in de vorm van bouwstenen en beleidskaders voor de volgende generatie plannen. Samenwerking is daarbij een cruciale factor.

De uitvoering van de KRW ging in 2012 gestaag door. Verschillende maatregelen zijn gereed gekomen, zoals het project Beentjesgraven ten westen van Ommen. Voor een nog groter aantal maatregelen, vooral inrichtingsmaatregelen, is de voorbereiding inmiddels vergevorderd. In 2013 mag een flinke voortgang worden verwacht in het aantal maatregelen dat zal zijn afgerond. De discussie over de herijking van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) heeft in 2012 veel aandacht gevraagd. Inmiddels -begin 2013- is de besluitvorming zover gevorderd dat duidelijk begint te worden wat de gevolgen voor de KRW-maatregelen zullen zijn. De voorbereidingen voor het 2e Stroomgebiedbeheerplan en de daarmee samenhangende waterplannen zijn in gang gezet, het RBO heeft hiervoor een aantal kaders aangegeven. Een belangrijke bouwsteen voor het SGBP-2 is het afwentelingsonderzoek dat in 2012 is uitgevoerd. Ook de EU-Blueprint for protecting Europe’s water resources, die in november verscheen, levert input voor de volgende fase. In het algemeen is de Europese Commissie positief over de Nederlandse aanpak van de KRW.

Het besef dat waterbeheer niet ophoudt bij de grens was al langer aanwezig in Rijn-Oost. De internationale samenwerking krijgt steeds meer een vaste structuur, mede door het werk van de Arbeitsgruppe DeltaRhein (AGDR). Het project Zoetwatervoorziening Oost-Nederland (ZON) nadert de fase waarin keuzes moeten worden gemaakt om ook op langere termijn te zorgen voor voldoende en toekomstbestendige aanvoer van zoet water. In 2012 is een veel scherper beeld ontstaan van de gevolgen van klimaatverandering en van mogelijke strategieën.

Leeswijzer
Deze rapportage geeft een beeld van de voortgang in Rijn-Oost over het jaar 2012. Hoofdstuk 2 beschrijft de voortgang van de uitvoering van de KRW in Rijn-Oost. Hoofdstuk 3 geeft een beeld van de andere onderwerpen op de verbrede wateragenda van het RBO. Hoofdstuk 4 schetst enkele landelijke ontwikkelingen die van belang zijn voor Rijn-Oost. Verspreid over deze rapportage worden enkele projecten kort belicht, die laten zien dat de voortgang in Rijn-Oost ook in het veld zichtbaar is.

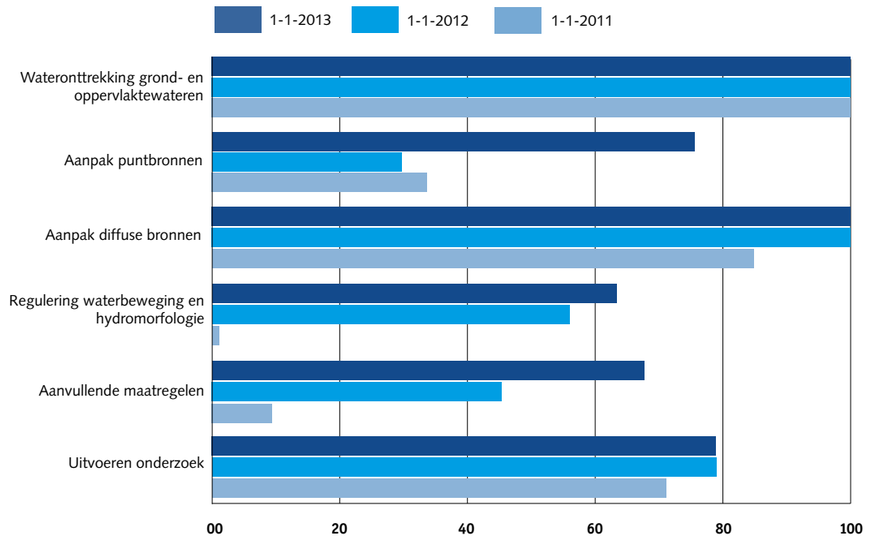
Dichten afwateringssloot in Noordenveld, Drenthe

2. Uitvoering KRW-maatregelen gaat gestaag door

2.1 Rijn-Oost algemeen

De uitvoering van de KRW-maatregelen in Rijn-Oost gaat gestaag door. De vooruitgang is wat kleiner dan in 2011, toen een flinke stap werd gezet, maar ook in 2012 is het aantal maatregelen in uitvoering gegroeid. Het aantal afgeronde maatregelen neemt eveneens toe. Diagram 1 laat de stand van zaken zien voor de 6 categorieën die de KRW voorschrijft. Een categorie bevat één of meer typen maatregelen.

Diagram 1: Percentage maatregelen in uitvoering plus gereed, per categorie

Voor bijna de helft van de verschillende typen maatregelen ligt het percentage dat in uitvoering of gereed is al rond de 80 tot 100%[1]. Dat is in lijn met wat verwacht mag worden. Er zijn echter ook maatregelen die achterblijven. Dat geldt met name voor de aanpak van puntbronnen (emissiereducerende maatregelen, aanpassing rwzi's) en voor de hydromorfologische maatregelen (zoals peilaanpassingen, natuurvriendelijke oevers en vispassages). Eén van de oorzaken is, zoals vorig jaar al aangegeven, dat veel van deze maatregelen onderdeel zijn van complexe projecten waarvoor grondverwerving nodig is. Ook is vertraging ontstaan door de discussie rond de herijking van de EHS en ILG. Het was al voorzien dat veel van deze maatregelen in de tweede helft van de planperiode uitgevoerd zouden worden. Verschillende waterbeheerders geven aan dat op dit punt in 2013 een flinke vooruitgang wordt verwacht. Toch is ook in 2012 een deel van de maatregelen voor herinrichting en verdrogingsbestrijding in uitvoering genomen of gereed is gekomen, wat een positief signaal genoemd mag worden.

[1] De schijnbare teruggang op 1-1-2012 bij de Aanpak puntbronnen is veroorzaakt door verschillen in registratie in het KRW-portaal van verschillende onderzoeken/maatregelen die gebundeld zijn in een project.

Dwingelderveld, Westerveentje

Dwingelderveld wordt nog groter en stiller

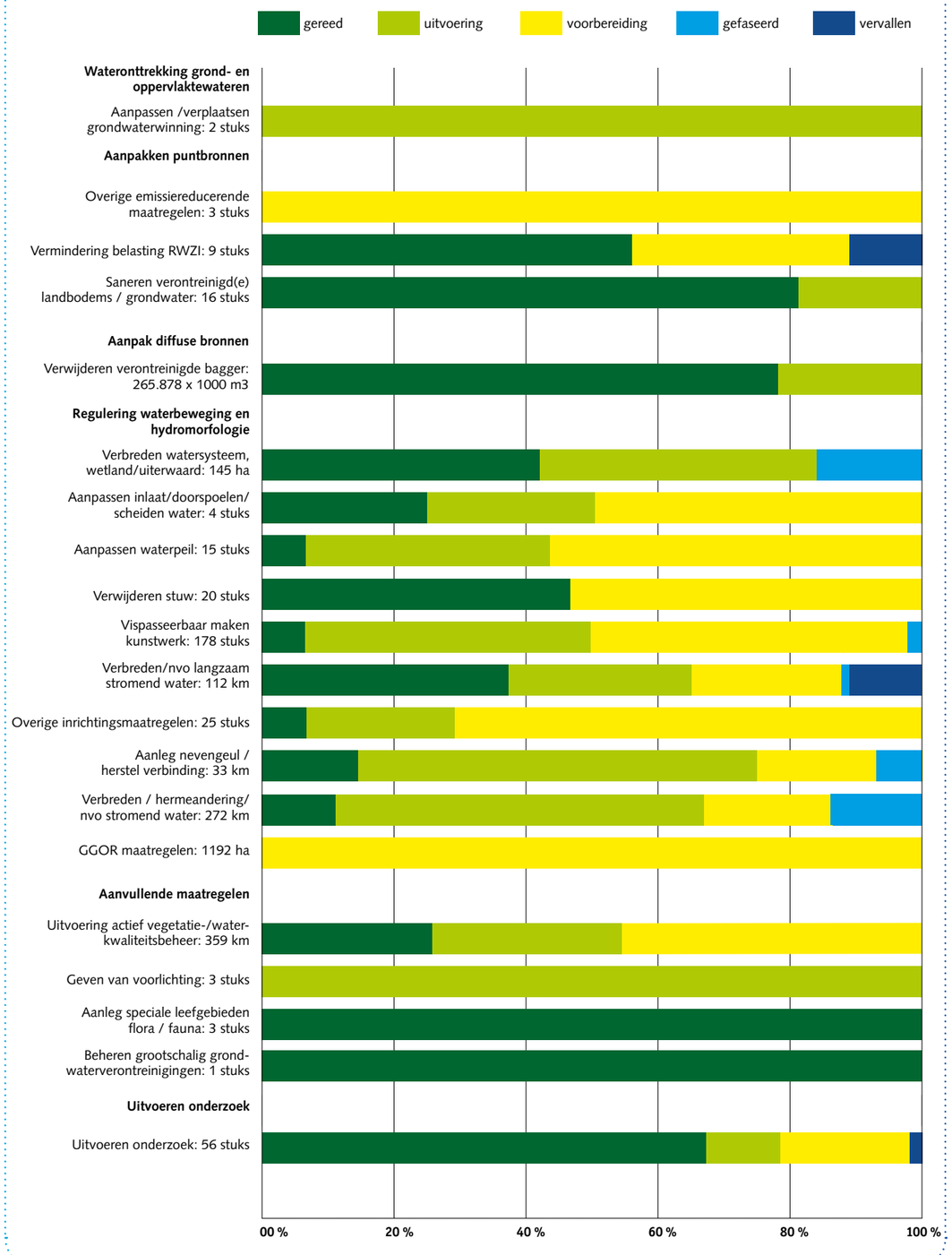
Dwingelderveld, in het hart van het gelijknamige Nationaal Park, verandert van landbouwgrond in natuur. Medio 2010 is de eerste schop de grond in gegaan. De bovenste laag van de bodem is nu afgegraven, zodat zich hier weer natte heide kan ontwikkelen. Ook gaan de afwateringssloten dicht en zo krijgt het gebied weer zijn natuurlijke afwatering en gaat de grondwaterstand omhoog. Daarmee wordt het totale heidegebied nog groter dan het nu is. Door de afgegraven grond te verwerken in een geluidswal langs de A28 zal het gebied ook stiller worden. Ook voor recreanten wordt het gebied aantrekkelijker. Er komen nieuwe paden, waaronder een familiepad dat ook bruikbaar is voor rolstoelers. Om het Dwingelderveld te verbinden met het centrale deel van Drenthe wordt er een ecoduct aangelegd over de A28 ter hoogte van het Ter Horsterzand. De werkzaamheden zullen in 2014 gereed zijn.

Nationaal Park Dwingelderveld is het grootste natte heidegebied van West-Europa. Het is aangewezen als Natura 2000-gebied. Vanwege de te lage grondwaterstanden kon de natuur zich niet optimaal ontwikkelen. In KRW termen is daarmee sprake van lokaal een slechte grondwatertoestand en moeten maatregelen getroffen worden om de grondwaterstand te verhogen. Herstel van de waterhuishouding in het Dwingelderveld is dan ook één van de maatregelen die opgenomen is in het stroomgebiedbeheerplan van de KRW. De betrokken overheden en beheerders hebben afgesproken de natuur in dit gebied te beschermen en te herstellen, zodat de kwaliteit van de natuur optimaal wordt. Dat is niet alleen prettig voor de dieren en planten in het gebied, maar ook voor omwonenden en toeristen. Want zo kunnen zij genieten van een prachtig natuurgebied.

Aan het project Inrichting Dwingelderveld werken mee de provincie Drenthe, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, waterschap Reest en Wieden, Rijkswaterstaat, Nationaal Park Dwingelderveld en de gemeenten Westerveld, De Wolden en Midden-Drenthe. Zij zijn vertegenwoordigd in de Bestuurscommissie Dwingelderveld, die verantwoordelijk is voor het project. Ook de Europese Commissie erkent de waarde van dit project. Er is uit het LIFE-fonds € 3,9 miljoen subsidie toegezegd, omdat de maatregelen een positief effect hebben op de groei van natte heide en de vorming van veen.

Meer informatie:
Rinke van Veen, provincie Drenthe,
R.Veen@drenthe.nl

Diagram 2: Stand van zaken uitvoering KRW-maatregelen in Rijn-Oost per 1-1-2013, in percentage per type maatregel

Toelichting diagram 2 en 3

- Diagram 2 geeft een compleet overzicht van de stand van zaken per type maatregel, inclusief vervallen en gefaseerde maatregelen. Diagram 3 brengt de voortgang van het werk in Rijn-Oost in 2012 globaal in beeld. Hierbij zijn de maatregelen gerangschikt op basis van percentage dat gereed ofwel in uitvoering is. Bij sommige typen maatregelen is geen voortgang geboekt. De oorzaak kan verschillen: werk aan een maatregel is wel uitgevoerd maar nog niet afgerond, er kan ook sprake zijn van stilstand, soms gepland (bijvoorbeeld uitvoering pas voorzien in 2013) soms ongepland (zoals door problemen bij grondverwerving).
- Het aantal gerealiseerde vispassages in het gebied van waterschap Groot-Salland is groter dan in het KRW-portaal gerapporteerd (zie toelichting bij 2.2).
- Bij de GGOR-maatregelen werd per 1-1-2012 nog 5698 ha vermeld. Dit was een zoekgebied, waarbinnen een kleiner gebied met concrete maatregelen moest worden aangegeven. Inmiddels is de maatregel uitgewerkt in twee gebieden: Rijnstrangen (1093 ha) en Bekkendelle (99 ha). Beide projecten zijn in voorbereiding. Het project Rijnstrangen is vertraagd door een verschil van inzicht tussen partijen over natschade, waarover een gerechtelijke procedure gaande is.

Diagram 3: Maatregelen gereed plus maatregelen in uitvoering, ontwikkeling in 2012

Diagram 3 laat zien wat de voortgang in 2012 was per type maatregel. Vermeld is de toename van maatregelen die in uitvoering en gereed zijn ("operationeel" in KRW-termen). Bij het saneren van verontreinigde landbodems en beheer van grondwaterverontreinigingen is een flink aantal maatregelen gereed gekomen. Dat geldt ook voor het uitvoeren van onderzoek en de aanleg van leefgebieden voor flora en fauna en in bescheiden mate voor baggeren en aanleg van natuurvriendelijke oevers. Bij de aanleg van vispassages, vegetatiebeheer, aanpassen van waterpeil en inlaten is voortuitgang vooral te zien in maatregelen die in uitvoering zijn genomen. Een aantal maatregelen is opgenomen in synergieprojecten, waarvoor een aparte financiering vanuit het Rijk beschikbaar is. Het gaat in Rijn-Oost om 9 projecten in landelijk

gebied en 2 in stedelijk gebied. De uitvoering van deze projecten verloopt voorspoedig, zij zullen conform de voorwaarden voor financiering gereed komen. De meeste waterbeheerders geven aan bij de uitvoering op schema te liggen en de planning naar verwachting grotendeels te zullen halen. Eén waterbeheerder, waterschap Velt en Vecht, geeft aan dat de uitvoering om verschillende redenen is gestagneerd en dat het maatregelenpakket opnieuw zal worden bezien (zie 2.2). Voor het merendeel van de maatregelen is de verwachting dat deze zoals afgesproken uiterlijk in 2015 zijn gerealiseerd. Een beperkt aantal maatregelen zal worden gefaseerd naar de periode 2015-2021, vooral in de categorie hydromorfologische maatregelen. Daarnaast zal een scherper inzicht in de effectiviteit van maatregelen waarschijnlijk leiden tot aanpassingen in het 2e Stroomgebiedbeheerplan.

2.2 Voortgang per waterbeheerder

Hieronder wordt de voortgang bij de verschillende waterbeheerders in Rijn-Oost kort toegelicht. Meer informatie is te verkrijgen bij de KRW-coördinatoren van de waterbeheerders.

Waterschap Groot Salland

Inrichten 2e waterlichaam gereed

In december 2012 heeft Groot Salland het project Beentjesgraven opgeleverd (zie kader). Dit is het 2e waterlichaam in het beheergebied dat gereed is gekomen. In Beentjesgraven zijn natuurvriendelijke oevers aangelegd, is beschoeiing verwijderd en zijn stuwen vispasseerbaar gemaakt.
Inmiddels is in het beheergebied in totaal 40 kilometer waterlichaam opnieuw ingericht en zijn 30 stuwen vispasseerbaar gemaakt, vaak als onderdeel van grotere projecten. Er zullen ruim 20 stuwen meer vispasseerbaar worden gemaakt dan opgenomen in het waterbeheerplan. Er wordt volop gewerkt aan verschillende projecten die in aanmerking komen voor ILG-subsidie. Deze moeten in 2013 worden uitgevoerd. De realisatie hiervan loopt volgens planning. Bij langzaam stromende wateren op zandgronden (R5 typen waterlichamen) blijkt het moeilijk om de gewenste stromingscondities te realiseren, wat betekent dat de doelen voor macrofauna en vissen mogelijk niet gehaald worden. Het realiseren van de gewenste stromingscondities vraagt een inrichting met onder andere kleiner maken van de watergang en verwijderen van stuwen. Dit is echter alleen haalbaar als wordt geaccepteerd dat de hydrologische situatie niet meer voldoet aan de functie-eisen die het gebied stelt en daarmee aan het vastgestelde GGOR (Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime). Gezien het grote maatschappelijke en economische belang lijkt dit niet mogelijk. Dit zal in Rijn-Oost verband verder worden uitgewerkt in het volgende Stroomgebied-beheerplan. Nieuwe inzichten in kosten en effectiviteit van maatregelen zullen leiden tot een aantal wijzigingen in projecten en maatregelen in het volgende waterbeheerplan, en daarmee in het 2e Stroomgebiedbeheerplan, zoals verandering van type maatregel of verkleinen van de omvang.
In 2012 is de rapportage “25 jaar waterkwaliteit en ecologie” verschenen. Deze geeft een overzicht van de ontwikkeling van de waterkwaliteit in het gebied van Groot Salland. De hoofdconclusie is dat de waterkwaliteit in het gebied in de afgelopen 25 jaar sterk is verbeterd. Emissies zijn afgenomen en ook de ecologische toestand is verbeterd. Een aanzienlijk deel van de soorten neemt toe, vooral bij waterplanten en macrofauna. Toch is de toestand nog onvoldoende. Er zijn nog problemen met diverse stoffen, zoals koper, zink en een aantal bestrijdingsmiddelen. Ook voldoet nog 20% van de KRW-waterlichamen niet aan de normen voor de nutriënten (stikstof en fosfaat). De ecologische toestand voldoet, ondanks de vooruitgang, nog in geen enkel waterlichaam aan alle KRW-doelstellingen. In de stromende wateren ontbreekt het vooral aan de gewenste macrofauna- en vissoorten, in de stilstaande wateren zijn vooral de water- en oeverplanten onvoldoende ontwikkeld.

Waterschap Reest en Wieden

Integrale aanpak

De voortgang van de herinrichtingsprojecten ligt op schema. Deze projecten worden waar mogelijk integraal uitgevoerd, met een samenhangend pakket maatregelen voor WB21, GGOR en KRW. Binnen deze integrale aanpak lukt het naar verwachting om de afgesproken KRW-maatregelen uiterlijk in 2015 gereed te hebben. In 2012 zijn de eerste graafwerkzaamheden voor het project Wetering-Oost en -West gestart. Hier wordt waterberging gecombineerd met natuurontwikkeling. Langs de koppelleiding Nolde is, in combinatie met de aanleg van broekbos, 300 meter natuurvriendelijke oever aangelegd. Verder zijn 3 stuwen vispasseerbaar gemaakt. Het project Systeemherstel Nationaal Park Dwingelderveld - Slenken is in uitvoering. Er is sprake van enige vertraging, met name door de weersomstandigheden.In 2012 wordt bij gemaal Stroink gewerkt aan het herstel van de vismigratie tussen het IJsselmeer en Vollenhovermeer aan de zeezijde en de beeksystemen van de Wapserveense en Vledder Aa aan de stroomopwaartse zijde. Hiermee wordt één van de grote nationale KRW-knelpunten voor vismigratie verholpen (zie kader).
De herijking van EHS en ILG kan gevolgen hebben voor de financiering van een aantal projecten. In 2012 heeft intensief overleg plaatsgevonden met de provincies Drenthe en Overijssel. In 2013 zal dit tot definitieve besluiten leiden. De grootste aandacht en zorg gaat uit naar het Reestgebied.

Waterschap Rijn en IJssel

Zwaartepunt in 2013

De herinrichtingsprojecten van Rijn en IJssel combineren doelen op het gebied van kwaliteit (KRW) en kwantiteit met onder meer recreatief medegebruik en cultuurhistorie. Realisatie moet er ook toe leiden dat aan de ecologische functies wordt voldaan in wateren met een specifieke ecologische waarde of doelstelling (HEN- en SED-wateren[2]).
De voortgang van de herinrichtingsprojecten ligt op schema. Tot nu toe is vooral veel werk verzet in de planvoorbereiding. Zodoende zijn er nog niet veel maatregelen gereed. Het zwaartepunt van de uitvoering ligt in 2013. Een aantal geplande maatregelen wordt echter pas in 2014 opgeleverd. Oorzaak van de vertraging ligt onder andere in het uitblijven van doorlevering van gronden. De herijking van de EHS is hier een belangrijke vertragende factor in geweest. In samenspraak met de provincies zijn echter veel van de benodigde gronden binnen de begrenzing van de EHS gebleven. Op dit moment voldoen alle 35 waterlichamen in het gebied van Rijn en IJssel aan de normen voor chemische stoffen. Van deze waterlichamen voldoen er 5 ook aan de doelen voor biologische groepen, als onderdeel van het GEP. Voor de Overige Verontreinigende Stoffen en Biologie Ondersteunende Stoffen voldoen 4 waterlichamen aan de milieukwaliteitseisen.

Voor het bereiken van de KRW-doelen zet Rijn en IJssel vooral in op herinrichting van beeksystemen in combinatie met verbetering van RWZI’s en pilots in samenwerking met de landbouw, met name rond de aanpak van nutriënten. Daarnaast wordt gezorgd dat de zwem- en recreatieplassen aan de (hygiënische) zwemwaternormen voldoen.

[2] HEN: water van Hoog Ecologisch niveau; SED: water met Specifieke Ecologische Doelstelling

Gemaal Stroink

Vispassage Stroink verhelpt belangrijk knelpunt

In december 2012 is door het bestuur van het waterschap Reest en Wieden groen licht gegeven voor een vispassage nabij gemaal Stroink en is de eerste schop de grond in gegaan. Met deze werkzaamheden wordt de vismigratieroute tussen het IJsselmeer en Vollenhovermeer aan de zeezijde en de beeksystemen van de Wapserveense en Vledder Aa aan de stroomopwaartse zijde hersteld. Het maakt onderdeel uit van het totaalpakket aan KRW-maatregelen binnen het beheergebied. De voorziening is geschikt voor zowel vis in- als uittrek, waarmee zelfs nationaal gezien één van de grote knelpunten voor vismigratie wordt verholpen. De vispassage is gereed vóór 2014. De kosten bedragen € 200.000.
De helft hiervan wordt naar verwachting gesubsidieerd door de provincie Overijssel in het kader van het pMJP. Dit project past goed binnen de doelstellingen van het waterschap Reest en Wieden, wat streeft naar het herstel van verbindingen tussen de zee en de beeksystemen door middel van het oplossen van tussenliggende knelpunten.

Meer informatie:
Jacques Esenkbrink,
Waterschap Reest en Wieden,
J.Esenkbrink@reestenwieden.nl
www.reestenwienden.nl

Waterschap Regge en Dinkel

Nadruk op projecten langs Regge

De uitvoering van maatregelen is voortvarend ter hand genomen. Met name de projecten langs de Regge springen daarbij in het oog. De herinrichting van de Regge bij de Tuinen van Diepenheim is in 2012 gereed gekomen. Voor het project Regge door Goor heeft in januari 2012 de starthandeling plaatsgevonden. Hier worden onder andere natte oeverstroken en een vistrap aangelegd. De 1e fase van het project moet medio 2013 gereed zijn, de uitvoering van de 2e fase vindt aansluitend plaats. Ook voor de 3e fase van de Groene Mal is de uitvoering gestart. Bij de monding van de Regge in de Vecht worden oude meanders hersteld, gecombineerd met meer ruimte voor waterberging. Voor een tiental projecten langs boven-, midden en beneden-Regge is de besluitvorming eind 2012 afgerond, deze projecten moeten, mede vanwege de financieringsvoorwaarden, in 2013 zijn afgerond. De aanpassing van de rwzi Vroomshoop is volop in uitvoering. Deze aanpassing met de innovatieve Nereda-techniek moet volgens planning in 2013 gereed komen. Ondertussen is ook de voorbereiding van de maatregelen in het 2e Stroomgebied-beheerplan ter hand genomen. Voor Regge en Dinkel betekent dit dat de aandacht meer zal verschuiven naar het stroomgebied van de Dinkel. Hierbij wordt ook de samenhang gezocht met het maatregelenprogramma van het Deltaprogramma Zoetwatervoorziening.

Waterschap Velt en Vecht

Pas op de plaats na stappen in uitvoering

In het beheergebied van Velt en Vecht is de afgelopen jaren veel energie gestopt in maatregelen voor verbetering van de waterkwaliteit, binnen en buiten de KRW. Van de 21 formele KRW-maatregelen die voor 2010-2015 in het plan zijn opgenomen, zijn er op 1 januari 2013 zeven gereed, waarvan 1 maatregel al voor 2010 was gerealiseerd. Op dit moment stagneert de uitvoering van het huidige KRW-maatregelpakket. De economische situatie, nieuwe inzichten in de effectiviteit van maatregelen en de voorbereidingen voor de fusie van waterschap Velt en Vecht met Waterschap Regge en Dinkel, die naar verwachting op 1 januari 2014 een feit zal zijn, hebben een pas op de plaats tot gevolg bij de uitvoering van KRW-maatregelen en andere maatregelen. Verder biedt de herijking van de EHS minder mogelijkheden voor het behalen van synergie.

Toch heeft het waterschap ook in 2012 stappen gezet in de verbetering van de waterkwaliteit, voor een belangrijk deel in maatregelen die bovenstrooms van waterlichamen zijn genomen en een positief effect hebben op de kwaliteit van dat waterlichaam. Een voorbeeld is het Schoonebekerdiep, waar voortgang is geboekt bij planvorming en uitvoering. Bij de Mars- en Geesterstroom is in totaal 9 km heringericht met meanders en natuurvriendelijke oevers. Verder zijn er 3 stuwen verwijderd en 2 vispassages aangelegd: bij de koppeling Geestertroom-Loodiep en bij de onderleider onder de Hoogeveensche vaart. Langs de Bruchterbeek is bijna 2 km natuurvriendelijke oevers aangelegd en bij de Aalderstroom ruim 8 km. Hier zijn ook 3 vispassages gerealiseerd.
In de Vecht is 5 km natuurvriendelijke oever meer aangelegd dan gepland. Extensief onderhoud is inmiddels een feit. In totaal zijn tot en met 2012 5 meanders gerealiseerd, waarvan Junne kort geleden officieel is geopend.

Bij de voorbereiding van het 2e Stroomgebied-beheerplan zal kritisch worden gekeken naar wat er nodig en mogelijk is om de KRW-doelen in 2027 te realiseren. Die heroriëntatie is nodig vanwege de veranderde financiële situatie, maar ook omdat de ervaringen uit de eerste planperiode laten zien dat bepaalde maatregelen minder effectief zijn dan gedacht. Veel maatregelen zijn al jaren geleden geformuleerd, onderzoek en praktijkervaringen hebben inmiddels tot een aanzienlijk scherper inzicht in effecten geleid. Zo is gebleken dat natuurvriendelijke oevers niet op elke locatie doelmatig zijn. Dat geldt bijvoorbeeld voor sloten en kanalen in landbouwgebied. Beschoeiing verwijderen en minder steile oevers aanleggen blijkt een meer kosteneffectieve maatregel. Bij beeksystemen is het de vraag of het effectief is om alle stuwen vispasseerbaar te maken en overal oeverstroken aan te leggen. Dat geldt zeker voor waterlichamen met de ambitie “laag”.
Watervoerendheid en hydrologie blijken belangrijke knelpunten bij het realiseren van KRW-doelstellingen, omdat deze belangrijke sturende factoren als stroming en droogval beïnvloeden. Maatregelen die hierop van invloed zijn, zijn in de eerste planperiode buiten het maatregelenpakket gehouden. Hier liggen mogelijk synergiemogelijkheden met het Zoetwaterprogramma Oost Nederland (ZON). Ook sluit dit goed aan bij de concept beekdalenvisie van de provincie Drenthe. Verder zal worden nagegaan of aanpassing van type en begrenzing van waterlichamen aan de orde is. Maatregelen in bovenlopen zijn vaak heel effectief, worden ook regelmatig uitgevoerd en passen in de ZON-strategie. De verwachting is, dat niet alle maatregelen uit het 1e Stroomgebied-beheerplan daadwerkelijk gerealiseerd gaan worden. Een aantal maatregelen zal naar de periode na 2015 worden doorgeschoven, andere worden mogelijk vervangen. Hierover zal in 2014 als fusiewaterschap Vechtstromen een besluit worden genomen. Bij veranderingen in het KRW-maatregelpakket zal gezorgd worden voor een goede motivering richting Brussel en een goede afstemming binnen Rijn-Oost.

Provincies Drenthe, Overijssel en Gelderland

Uitvoering op schema

In alle drie provincies ligt de uitvoering van de KRW-maatregelen goed op schema. Het opstellen van de gebiedsdossiers voor drinkwaterwinning is vrijwel afgerond. Dit heeft duidelijk beter inzicht opgeleverd in de kwetsbaarheid van deze winningen en mogelijke bedreigingen van de waterkwaliteit. Op grond van de gebiedsdossiers worden aanvullend gerichte maatregelen genomen om de drinkwaterwinningen nog beter te beschermen. Deze maatregelen moeten grotendeels in het volgende Stroomgebied-beheerplan een plaats krijgen. Overigens is de kwaliteit van het grondwater in de drie provincies in algemene zin geschikt om drinkwater te bereiden.Voor de Natura2000-gebieden geldt (en gold) dat de formele aanwijzingsprocedure en het opstellen van beheerplannen leidend is voor het formuleren van maatregelen om de N2000-doelen te bereiken. In Overijssel kan, een enkele uitzondering daargelaten, nog geen melding worden gemaakt van het in uitvoering nemen van maatregelen, omdat het opstellen van de beheerplannen trager verloopt dan aanvankelijk verondersteld. In Drenthe zijn de maatregelen in de Natura2000 gebieden goed van de grond gekomen. Meest in het oog springend zijn de maatregelen in het Dwingelderveld. Overigens is er ook hier sprake van vertraging vanwege de discussie rond grondaankoop en financiering in 2012. In Gelderland zijn Korenburgerveen en Rijnstrangen “sense of urgency” gebieden. In het Korenburgerveen zijn interne maatregelen genomen, externe maatregelen nog niet. Het project Rijnstrangen is vertraagd door een verschil van inzicht tussen partijen over natschade, waarover een gerechtelijke procedures gaande is. Hoe groot de vertraging zal zijn is nog niet bekend. In heel Rijn-Oost is de discussie over de herijking van de EHS in 2012 voortgezet, een afronding wordt in 2013 verwacht (zie ook 3.7). Er is nog geen helderheid over nieuwe of gewijzigde maatregelen voor het 2e Stroomgebied-beheerplan. Deze zullen in de gebiedsprocessen in 2013/14 aan de orde komen. Drenthe gaat vooralsnog uit van het oorspronkelijke maatregelenpakket.

Wat betreft de nitraatbelasting stagneert de verbetering van de waterkwaliteit op een niveau boven de toegestane norm voor grond- en oppervlaktewater. Met name het nitraatgehalte in het bovenste grondwater lijkt niet echt meer te verbeteren. Dat heeft vooral te maken met de kwetsbare zandgronden, die in Rijn-Oost veel voorkomen. De KRW-beoordeling van het grondwater hangt onder andere af van de mate waarin het grondwater het oppervlaktewater beïnvloedt. Ook beïnvloeding vanuit het bovenste grondwater moet daarin worden meegenomen conform het nieuwe protocol grondwater. Omdat

Werkzaamheden Wetering Oost

dit bovenste grondwater direct de oppervlaktewaterkwaliteit beïnvloedt is het de verwachting dat daardoor ook de kwaliteitsverbetering van dat oppervlaktewater onder druk komt te staan.

Rijkswaterstaat Oost-Nederland

Nadruk op IJsselmaatregelen

De voortgang van het aangepaste maatregelenpakket van Rijkswaterstaat ligt op schema. Veel maatregelen worden gerealiseerd in samenhang met Ruimte voor de Rivier en NURG. Zo is in de Beneden IJssel de samenwerking aangegaan met project Zomerbedverdieping van Ruimte voor de Rivier. De maatregelen langs de IJssel betreffen 1- of 2-zijdig aangetakte nevengeulen en de aanleg natuurvriendelijke oevers. In verband met de voorspelde grote invloed op de rivier (aanzanding) is besloten de natuurvriendelijke oevers voor een belangrijk deel anders in te richten. Slechts een gedeelte (30%) van de natuurvriendelijke oevers wordt gerealiseerd langs de oever van de hoofdgeul. De overige oevers worden aangelegd in uiterwaardgeulen. De realisatie van enkele vispassages heeft Rijkswaterstaat overgedragen aan Waterschap Rijn en IJssel en Waterschap Vallei en Veluwe. Ook deze maatregelen zullen uiterlijk in 2015 worden gerealiseerd. De aanleg van natuurvriendelijke oevers in het Twentekanaal is vertraagd, omdat deze maatregelen gekoppeld zijn aan de verbreding van het Twentekanaal. In 2010 is aan Rijkswaterstaat een taakstelling opgelegd van 150 miljoen euro voor de periode 2011-2015 en daarna structureel 50 miljoen euro per jaar. Rijkswaterstaat heeft hier invulling aan gegeven door ongeveer een derde deel van het maatregelenpakket te temporiseren tot na 2015. Voor Rijn Oost betrof dit met name de maatregelen in het Zwarte Water. In 2012 is de “temporisering en versobering van de Kaderrichtlijn Water” uit het regeerakkoord Rutte I geformaliseerd door middel van een partiële herziening van het Beheersplan Rijkswateren (BPRW).

2.3 Indicatie ontwikkeling investeringskosten

Tot en met 2012 is iets minder dan de helft van de geraamde investeringen in KRW-maatregelen gerealiseerd. Onderstaande tabel geeft een globaal overzicht van de uitgaven voor de categorieën "regulering waterbeweging en hydromorfologie" (inrichtingsmaatregelen) en voor "wateronttrekking grond- en oppervlaktewater", verdrogingsbestrijding en opstellen gebiedsdossiers (laatste 3 categorieën maatregelen van de provincies). Dit overzicht is globaal en indicatief. De meeste KRW-maatregelen zijn onderdeel van projecten met meerdere doelstellingen waarbij het niet goed mogelijk is precies aan te geven welk deel van de kosten uitsluitend voor KRW-doelen bestemd zijn.

Investeringskostenkosten KRW-maatregelen door waterbeheerders Rijn-Oost

	Uitgegeven	Nog geraamd t/m 2015	% gerealiseerde uitgaven
Regge en Dinkel	95.000.000	53.000.000	64
Velt en Vecht	2.649.500	5.252.500	34
Reest en Wieden	3.000.000	2.000.000	58
Rijn en IJssel	6.662.500	39.602.000	14
Groot Salland	34.000.000	8.000.000	81
Provincies	13.276.500	53.441.500	20
Rijkswaterstraat	8.000.000	26.500.000	23
Totaal	162.588.500	187.996.000	46

Toelichting:
Verschillen in investeringskosten tussen waterbeheerders zijn deels te verklaren door de planning van projecten. Waterschap Rijn en IJssel en Rijkswaterstaat hebben het zwaartepunt van de uitvoering voorzien in 2013-2014. Daarnaast heeft de discussie rond de herijking van EHS en ILG voor verschillende projecten een vertraging opgeleverd, die deels zal worden ingelopen. Voor hydrologische maatregelen in Natura2000 gebieden hebben de 3 provincies in totaal ruim € 17 miljoen geraamd, waarvan tot en met 2012 circa € 2,5 miljoen is geïnvesteerd. Voor bestrijding van verdroging (maatregelen provincies) is ruim € 45 miljoen geraamd, waarvan ruim € 18 miljoen is geïnvesteerd.

Naast bovenstaande kosten zijn er kosten voor de aanpak van puntbronnen door de waterschappen (met name aanpassing van rwzi's), onderhouds- en beheerkosten en de kosten van onderzoeksmaatregelen (anders dan voor de gebiedsdossiers). Deze zijn niet opgenomen in de tabel. Voor alle stroomgebieden in Nederland samen is voor onderzoeksmaatregelen in de periode 2010-2015 een bedrag van € 68 miljoen geraamd, eind 2012 was landelijk ongeveer 90% van de onderzoeksmaatregelen in uitvoering of gereed.

3. De wateragenda van RBO Rijn-Oost

De maatschappelijke betekenis van het werken aan waterkwaliteit en KRW is in 2012 een rode lijn geweest in het werk van het RBO Rijn-Oost. Het bestuurlijk symposium op 21 juni was daarin een belangrijk moment. Hier is deze boodschap nadrukkelijk uitgedragen en ook zichtbaar gemaakt door de vistrap in het Zandweteringpark bij Deventer officieel te openen. Die nadruk op de maatschappelijke betekenis ligt goed in lijn met de brede agenda van RBO Rijn-Oost. Vanuit een maatschappelijke invalshoek is zeer duidelijk dat de verschillende wateropgaven niet los van elkaar kunnen worden gezien.
Het RBO heeft in haar vergaderingen veel aandacht besteed aan de voortgang van de uitvoering van de KRW, de discussie over het deelakkoord natuur en herijking van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), het afwentelingsonderzoek en het project Zoetwatervoorziening Oost-Nederland (ZON). Verder heeft de voorbereiding van het 2e Stroomgebiedbeheerplan en de gebiedsprocessen veel aandacht gekregen en is gesproken over de EU-Blueprint, de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) en het Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer. Het RBO Rijn-Oost heeft in 2012 drie maal vergaderd: op 23 februari, 21 juni en 6 december.

3.1 Water zorgt voor gebiedskwaliteit waarbij mensen zich prettig voelen

Waterkwaliteit is een onmisbaar onderdeel van gebiedskwaliteit. Dat was de grote lijn op het bestuurlijk symposium op 21 juni 2012 over de implementatie van de KRW. Ruim 100 bestuurders en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties uit Rijn-Oost en andere deelgebieden spraken in Deventer over de volgende stappen voor de KRW. Vergeet niet voor wie wij dit doen, was de boodschap die de bestuurders in verschillende toonzettingen uitdroegen. Gedeputeerde en RBO-voorzitter Bert Boerman benadrukte de zorg voor een goed leefmilieu. Niet alleen voor planten en dieren, maar ook voor onze kinderen en kleinkinderen. In de praktijk blijken maatregelen voor waterkwaliteit zeer te worden gewaardeerd door omwonenden en andere burgers. Het zorgt voor een gebiedskwaliteit waar mensen zich prettig voelen. Boerman benadrukte dat de samenwerking binnen de deelstroomgebieden goed loopt en dat dit geleid heeft tot wederzijds vertrouwen en een gemeenschappelijke taal.
Voorafgaand aan het symposium bezochten de deelnemers het Zandweteringspark bij Deventer. DG Chris Kuijpers van het ministerie van I&M opende hier samen met bestuurders van provincie Overijssel, gemeente Deventer en waterschap Groot Salland een vistrap door vissen te water te laten.
Verslag op: http://www.rijnoost.nl ,
pagina "ontwikkelingen in 2012"

3.2 Betrokkenheid watergebruikers

De Klankbordgroep Rijn-Oost heeft op een bijeenkomst in mei 2012 de voortgang van de KRW en andere wateronderwerpen besproken. In het najaar is besloten om de klankbordgroepen van Rijn-Oost en ZON samen te voegen, in 2013 heeft de eerste gezamenlijke bijeenkomst plaatsgevonden. Op 20 november heeft een breed scala aan maatschappelijke organisaties en watergebruikers (waaronder burgers) hun wensen, zorgen en kansen voor waterkwaliteit en waterbeheer naar voren gebracht op de bijeenkomst "Schoon en Mooi Water In Oost Nederland". De aanwezigen bepleitten meer aandacht voor de baten van schoon water en het combineren van de opgave van schoon water met andere

opgaven als voldoende water (Deltaprogramma en Waterbeheer 21) en natuur (EHS en N2000). Verder vroegen zij aandacht voor de kwaliteit in de niet-KRW-waterlichamen, voor diffuse verspreiding van meststoffen uit de landbouw en voor nieuwe stoffen uit stedelijk gebied. Duidelijk werd ook dat organisatie en watergebruikers graag betrokken willen worden bij de discussies over de volgende generatie waterplannen.

3.3 Internationale samenwerking

De grensoverschrijdende samenwerking vindt plaats op verschillende niveaus. De Steuerungsgruppe Deltarhein (SGDR) is het bestuurlijk platform met vertegenwoordigers van Niedersachsen, Nordrhein-Westfalen, het Ministerie van I&M, Provincie Overijssel en de drie oostelijke grenswaterschappen. In de Arbeitsgruppe Deltarhein (AGDR) wordt op ambtelijk niveau tussen deze partners samengewerkt. De Arbeitsgruppe is bijeen geweest in maart en december 2012. Onderwerpen van gesprek waren de voortgang van de KRW, hoogwaterbescherming, afstemming van overstromingsrisicokaarten voor de Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) en de voorbereiding van de planvorming voor het 2e Stroomgebiedbeheerplan. Er zijn 3 ambtelijke werkgroepen, over hoogwater, monitoring en vismigratie. De Arbeitsgruppe brengt in 2013 een voortgangsbericht uit. De Steuerungsgruppe is in 2012 niet bijeen geweest. In het platform regionaal waterbeheer werken de grenswaterschappen Velt en Vecht, Regge en Dinkel, Rijn en IJssel en de Kreisen Borken en Bentheim op meer operationeel niveau samen. Het zwaartepunt ligt bij uitwisselen van kennis en ervaring en bij het uitwerken en afstemmen van maatregelen. In 2012 is het bestuurlijk platform voor het eerst bijeen geweest. Nadruk ligt op het stimuleren en afstemmen van initiatieven voor grensoverschrijdende projecten rond de thema's monitoring, regionale hoogwaterbescherming en beekherstel (KRW). Eén van deze projecten is het Gewässerkonzept Schlinge-Boven Schlinge. Ter ondersteuning hebben de partners een coördinatiebureau opgericht. Een belangrijk aandachtspunt is harmonisering van gegevensuitwisseling.

De tijdelijke werkgroep hoogwaterbescherming heeft in maart 2012 een rapport uitgebracht over regionale grensoverschrijdende hoogwaterbescherming en calamiteitenzorg. De aanbevelingen uit dit rapport zijn opgenomen in het werkprogramma van het coördinatiebureau. Zie http://www.overijssel.nl/thema's/water/grensoverschrijdende/. Naast de samenwerking op regionaal niveau zijn er directe contacten tussen waterbeheerders en hun partners over de grens, zoals tussen waterschap Rijn en IJssel en de Kreis Borken in de "Gewässerdreieck Issel-Oude IJssel-Bocholter Aa".

3.4 Zoetwatervoorziening Oost-Nederland (ZON)

In grote delen van Rijn-Oost kampen de hoger gelegen zandgronden 's zomers met een watertekort. Als het droge jaar 2003 door klimaatverandering rond 2050 de gemiddelde praktijk wordt, betekent dit straks een verdubbeling van het tekort aan zoetwater. Het RBO Rijn-Oost is in 2010 het project Zoetwatervoorziening Oost-Nederland gestart om deze effecten en mogelijke maatregelen in beeld te brengen. In maart 2012 is een aangescherpte knelpuntenanalyse gemaakt: "Regionale rapportage Regio Oost voor deelprogramma Zoetwater". Tegelijk is een verkenning gedaan van kansrijke maatregelen en strategieën om de droogteproblematiek aan te pakken. In oktober 2012 is de technische rapportage daarover verschenen: "Zoetwatervoorziening Oost-Nederland, gevolgen van droogte voor het waterbeheer" (TAUW, hoofdrapport en bijlagenrapport). Dit rapport biedt meer dan voorheen inzicht in een bandbreedte van mogelijke uitkomsten, die afhankelijk zijn van de mate en richting waarin het klimaat verandert. Er is een scherper beeld van de kwantitatieve gevolgen van de klimaatverandering op de waterhuishouding, daarnaast is het aspect waterkwaliteit verder uitgewerkt. De effecten op de functies landbouw, natuur, stedelijk gebied en scheepvaart zijn meer en beter in beeld gebracht.

Naast het inhoudelijke werk is er veel aandacht besteed aan het betrekken van overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven bij het vraagstuk van zoetwatervoorziening. De regio's Oost en Zuid (project Deltaplan Hoge Zandgronden) trekken hierin gezamenlijk op. In juni vond 2012 het symposium Hoog&Droog plaats in Burgers' Zoo in Arnhem. Ruim 250 deelnemers bogen zich over de knelpunten voor zoetwater en lieten zich uitdagen om met creatieve oplossingen te komen voor het vraagstuk. Tijdens het symposium is een manifest gepresenteerd over het belang van water voor hoog Nederland: "Water op de Hoogte. Water, economie en leefomgeving in Hoog Nederland". Het deelprogramma Zoetwater van het Deltaprogramma is najaar 2012 gestart met het keuzeproces om te komen tot kansrijke strategieën voor zoetwater. Uiteindelijk wordt in 2014 één Deltabeslissing voor de zoetwatervoorziening genomen. Om tot deze keuze te komen worden de regio's geconsulteerd. Binnen het Deelprogramma Zoetwater hebben de Regio's Oost en Zuid het initiatief genomen om deze consultatie gezamenlijk te organiseren. Op 8 oktober 2012 was het regionaal debat Zoetwatervoorziening Oost-Nederland. Hiermee leveren de regio's hun bijdrage aan de landelijke keuzes voor zoetwatervoorziening op korte en lange termijn. De conclusies van de debatten zijn opgenomen in een verslag: "Nu aan de slag. Resultaten Bestuurlijke debatten in Regio's Oost en Zuid". Tussentijds zijn nieuwsbrieven verschenen waarmee een breder publiek is geïnformeerd over de vorderingen van ZON. Via verschillende presentaties zijn gemeenten op bestuurlijk niveau bij de zoetwatervoorziening betrokken. Meer informatie over het project en de rapportages is te vinden op: www.zoetwatervoorzieningoostnederland.nl

3.5 Afwentelingsonderzoek

Op 25 knooppunten in het watersysteem van Rijn-Oost is sprake van problemen met afwenteling van probleemstoffen op benedenstroomse wateren. Stikstof (N) is daarbij het vaakst een probleem, namelijk op 18 knooppunten. Dat zijn uitkomsten van het Afwentelingsonderzoek Rijn-Oost, dat eind 2012 is verschenen. Het RBO heeft opdracht gegeven voor dit onderzoek om beter zicht te krijgen op knelpunten in de waterkwaliteit in KRW-waterlichamen en vooral de mate waarin deze knelpunten worden afgewenteld op benedenstroomse waterlichamen.

In het onderzoek zijn eerst de 38 belangrijkste knooppunten in het watersysteem bepaald. Vervolgens is de omvang van de belasting in beeld gebracht: zowel de absolute omvang van de overdracht van stoffen (vracht) als de relatieve omvang (concentraties). Het rapport beperkt zich daarbij tot probleemstoffen: stoffen die in meer dan één waterlichaam in Rijn-Oost de (chemische) norm overschrijden of de (ecologische) toestandsbeoordeling hebben van matig of slechter. Daarnaast zijn knelpunten voor vismigratie geïnventariseerd. Probleemstoffen in Rijn-Oost zijn: stikstof (N), fosfaat (P), ammonium (NH4), zink (Zn), koper (Cu), PAK's (Polyaromatische koolwaterstoffen), lindaan (sHCH4), barium (Ba) en kobalt (Co).
Uit het rapport blijkt dat bij 25 van de 38 knooppunten sprake is van één of meer afwentelingsproblemen. De meeste problemen betreffen stikstof, fosfaat is een goede tweede. Iedere waterbeheerder in Rijn-Oost heeft met afwentelingsproblemen te maken. Bij 10 van de knooppunten gaat het om afwenteling vanuit Duitsland.

Meander bij stuw Junne

Junne: veerkracht en dynamiek in de Vecht

Donderdagmiddag 4 april 2013 is de nieuw aangelegde meander bij stuw Junne opgeleverd. Met deze nieuwe meander heeft waterschap Velt en Vecht meer ruimte voor water gemaakt. Daarnaast verbetert de waterkwaliteit, wat ook goed is voor planten en dieren. De Vecht krijgt hierdoor steeds meer haar karakter terug van een halfnatuurlijke laaglandrivier.
Door de aanleg van de meander is de Vecht 1,5 km langer geworden en bij hoog water stroomt via deze meander het omliggende gebied vol met water. Hierdoor kan het peil in de Vecht met 7,5 cm verlaagd worden over de volle breedte van de rivier. Er is ruimte voor zo'n 80.000 m3 water. Het water van de Vecht krijgt zo weer de ruimte. Dit is nodig om veerkracht en dynamiek in het riviersysteem terug te brengen. Door het weghalen van de stenen bekleding en het aanleggen van een nieuwe nevengeul kan de Vecht weer vrijelijk stromen. Zo is wateroverlast of droogte beter op te vangen. In het veld stonden op 4 april gedeputeerde Maij van de provincie Overijssel, wethouder Lagas van de gemeente Ommen, directeur Kragt van Staatsbosbeheer en bestuurslid Jan Bosman van waterschap Velt en Vecht. Zij werden geïnterviewd door kinderen van de bovenbouw van de lagere school Hoogengraven in Stegeren. De oudste bewoner uit het gebied, de heer Klaas Hekman, en één van de jongste wandelaars van het gebied, de driejarige Jurre Veurink drukten op de grote rode knop waarmee de 2 kleine stuwen omlaag gingen en een golf water van een kleine meter de nieuwe meander instroomde. Daarmee zijn de werkzaamheden afgerond van dit nieuwe stukje Vechtdal.

Meer informatie:
www.veltenvecht.nl
voor algemene achtergrond:
www.rijnoost.nl

Speciale aandacht is gewenst voor:
- de stikstofbelasting op de Vecht, bij de overgang van Duitsland naar Velt en Vecht;
- de belasting met stikstof en fosfaat op de overgang in de Dinkel van Duitsland naar Regge en Dinkel en metalen in de Hagmolenbeek;
- stikstof en fosfaat in de Berkel op de overgang van Duitsland naar Rijn en IJssel;
- stikstof en fosfaat in de Vecht, Beneden Regge en Ommerkanaal tussen Groot Salland, Velt en Vecht en Regge en Dinkel;
- belasting met zink en koper in de IJssel tussen Groot Salland en Rijkswaterstaat;
- afstemming tussen Rijkswaterstaat en de waterschappen over de doelen voor stikstof en fosfaat in het Zwarte Meer/Ketelmeer.

Op een aantal punten, zoals de mate waarin koper en zink een risico vormen voor het waterleven, knelpunten bij vispasseerbaarheid en de afwenteling van barium en kobalt is nog nader onderzoek gewenst.

Het eindrapport geeft per stof een toelichting van de aard van de problemen. Het rapport gaat niet in op oplossingen of maatregelen, maar beperkt zich tot de constatering dat overleg en afstemming tussen de betrokken waterbeheerders gewenst is.
De volgende stap is dan ook dat de waterbeheerders nagaan of de bovenstroomse aanvoer een belangrijk onderdeel is van de totale belasting. Vervolgens zal met de waterbeheerder van het bovenstroomse deel afstemming moeten plaatsvinden en kunnen waar nodig afspraken worden gemaakt over een aanpak. Het RBO vraagt aan de waterbeheerders om de uitkomsten te betrekken in de gebiedsprocessen in 2013 en op grond daarvan aan te geven op welke wijze zij de knelpunten willen aanpakken.

3.6 Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR)
Eind 2012 is het concept Overstromingsrisicobeheerplan (ORBP) uitgebracht door het Rijk. Kernpunt van dit plan is dat er geen nieuw beleid nodig is bovenop het al bestaande beleid voor hoogwaterrisico's. Het plan geeft een overzicht van het bestaande beleid en van al voorgenomen maatregelen. De bijbehorende Overstromingsrisicokaarten komen in de 2e helft van 2013 beschikbaar.

De KRW-doelen in het Stroomgebiedbeheerplan en de doelen in het Overstromingsrisicobeheerplan liggen in elkaars verlengde. De doelen in het Stroomgebiedbeheerplan leiden niet tot grotere overstromingsrisico's. De doelen in het Overstromingsrisicobeheerplan beperken de schade van overstromingen, ook voor natuur en milieu. De grootste synergie ontstaat in de uitvoering van maatregelen voor de beide richtlijnen. Het RBO heeft het concept-plan in begin 2013 besproken en kan zich vinden in de hoofdlijnen van het plan. De informatie uit de Overstromingsrisicokaarten kan echter nog wel impact hebben op het plan. Verder heeft het RBO nog vragen over de normering, met name over afstemming hiervan op normering van regionale waterkeringen en op afstemming met het Deltaprogramma. Ten slotte vraagt het RBO nadrukkelijk aandacht voor het betrekken van de veiligheidsregio's en van alle gemeenten in het gebied.

3.7 Discussie herijking EHS
In Gelderland, Overijssel en Drenthe is, net als in de andere provincies, gedurende het hele jaar gewerkt aan de herijking van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en de Investeringsregeling Landelijk Gebied (ILG). De basis daarvan is het deelakkoord natuur van december 2011, waarin de omvang van de EHS drastisch is verkleind. Het RBO Rijn-Oost heeft de herijking nauwlettend gevolgd en besproken, waarbij de gevolgen van de herijking voor het halen van de KRW-doelen centraal stonden.

In het nieuwe regeerakkoord is 200 miljoen euro per jaar via het provinciefonds beschikbaar gesteld voor natuur. Onderdeel hiervan is geld voor hydrologische maatregelen gekoppeld aan de PAS-regeling (Programmatische Aanpak Stikstof). De ministeries van EZ en I&M stellen hiervoor de komende 6 jaar een bedrag van 30 miljoen euro per jaar beschikbaar.

Gelderland heeft de herijking uitgewerkt in een Beleidsuitwerking Natuur en Landschap op basis van een akkoord met waterschappen, terreinbeherende organisaties, LTO en anderen.

De resterende opgave is vooral gericht op internationale verplichtingen in het kader van Natura 2000 en de KRW. Provinciale Staten van Gelderland hebben de Beleidsuitwerking op 21 juni vastgesteld. Gelderland streeft ernaar om in 2013 de afstemming in Natura2000-gebieden over maatregelen af te ronden. Voor die tijd is duidelijkheid nodig over de financiering van hydrologische maatregelen en de bijdrage daaraan van I&M. Overijssel heeft een intensief traject gevolgd waarbij Gedeputeerde Staten voorstellen hebben gedaan en hebben besproken met gebiedspartners. GS heeft in december 2012 in de Omgevingsvisie Overijssel een ontwerp vastgesteld voor de begrenzing van de EHS. Gebiedspartners, waaronder de waterschappen, waren in eerste instantie teleurgesteld over het feit dat de provincie strak vasthield aan 2018 als einddatum en geen aanvullingen op de EHS accepteerde als de financiering hiervoor niet volledig was gedekt. Dit was aanleiding tot verder overleg onder leiding van de heren Schaap en Verdaas. Dit heeft in mei 2013 geleid tot het akkoord "Samen werkt beter" tussen de provincie Overijssel, waterschappen en gemeenten in de provincie en maatschappelijke organisaties. Het akkoord bevat afspraken om zowel ruimte te geven aan de ontwikkeling van de landbouw, de recreatie en het overige bedrijfsleven als aan de versterking van de natuur. Belangrijk zijn de afspraken over de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). De partners hebben ook overeenstemming bereikt over de aanpassing van de ecologische hoofdstructuur en de opgave voor de uitbreiding van de EHS. Het akkoord is voorzien van een gezamenlijke uitvoeringsagenda die regelmatig herijkt wordt. Voor een deel van de financiering is nog overleg nodig met het Rijk.

In Drenthe zijn de uitgangspunten voor de herijking van de EHS overgenomen uit het Groenmanifest. Het Groenmanifest is het product van de samenwerkende terreinbeheerders, NMF en LTO. Hierin zijn doelen geformuleerd voor de realisatiestrategie nieuwe natuur en het ammoniakbeleid. De ambitie 2040 van een robuuste EHS zoals verwoord in het Drentse Omgevingsplan blijft het uitgangspunt van het natuurbeleid van de provincie. Drenthe verwacht de herijkte EHS in juli 2013 in Provinciale Staten vast te stellen.

3.8 Grondwater
In september 2012 heeft de landelijke werkgroep grondwater zich in meerderheid achter het nieuwe protocol Beoordeling Toestand en Trend en het Draaiboek Monitoring KRW geschaard. Onduidelijkheid was er nog wel over de vraag in hoeverre de diverse deeltesten bijdragen aan het eindoordeel voor de toestand van de grondwaterlichamen. Afgesproken is dat op basis van het protocol begin 2013 over de toestand van het grondwater wordt gerapporteerd. De toestandsrapportage is enerzijds bedoeld voor het gebiedsproces, anderzijds om ervaring met de bijbehorende protocollen en instrumenten op te doen.

De factsheets grondwater zijn uitontwikkeld. Grondwaterlichaam zand-Rijn-Noord is daarbij als pilot gebruikt. Het daadwerkelijk invullen van de factsheets zal begin 2013 plaatsvinden. Samen met de waterschappen is een eerste aanzet gegeven tot het beschrijven van de relatie grondwater – oppervlaktewater op basis van het nieuwe protocol. Conform landelijke afspraken is het meetnet aangepast op basis van het nieuwe draaiboek monitoring. Voor Rijn-Oost gaat het om 1 extra kwantiteitsmeetpunt in deklaag Rijn-Oost, 1 meetpunt ten behoeve van het zoute grondwater in de IJsselslenk en 2 kwaliteitsmeetpunten in deklaag Rijn-Oost. Bij de uitbreiding is gebruik gemaakt van bestaande meetpunten van waterbeheerders. De KRW meetpunten zijn in 2012 weer bemonsterd op de waterkwaliteitsparameters. Gegevens worden verwerkt door het laboratorium en komen in 2013 beschikbaar.

Vispassage tussen Berkel en hoger gelegen gebied

4. Landelijke en internationale ontwikkelingen

4.1 Europese Commissie oordeelt positief, betere onderbouwing vraagt aandacht

In november 2012 heeft de Europese Commissie de "Blueprint to safeguard Europe's Waters" (kortweg Blueprint) gepubliceerd. Hierin zet de Commissie een strategie uiteen om ervoor te zorgen dat overal in Europa voldoende water beschikbaar blijft voor de behoeften van mensen, de economie en de leefomgeving. Ondanks recente verbeteringen blijven er veel problemen met de kwaliteit van de wateren in Europa, maar ook met droogte en andere gevolgen van klimaatverandering. Er is niet zozeer nieuwe regelgeving nodig, maar vooral actie binnen de bestaande kaders, zoals de KRW.

De Blueprint vraagt onder andere aandacht voor:

- beter inzichtelijk maken van de beschikbaarheid van water;
- verbeteren van de efficiency van watergebruik;
- beprijzing van waterdiensten;
- gevolgen van klimaatverandering.

Tegelijk met de Blueprint heeft de Commissie haar commentaar op de Stroomgebiedbeheerplannen van de lidstaten bekend gemaakt. De Nederlandse plannen krijgen een positief oordeel. De Commissie vindt de plannen toegankelijk, ze bevatten een goed monitoring- en beoordelingssysteem, zijn goed uitgewerkt in maatregelen en er is goede betrokkenheid geweest van belanghebbenden. De Commissie vraagt op verschillende punten wel een betere onderbouwing van gemaakte keuzes. Nederland maakt erg veel gebruik van uitzonderingsmogelijkheden en de Commissie heeft wat zorg over het geringe doelbereik in 2015. Dat is op zich te verdedigen, maar ze vragen wel een betere motivatie dan nu in de plannen vermeld staat. Verder mist de Commissie een duidelijke strategie om de emissies uit de landbouw terug te dringen. Dit zijn aandachtspunten voor het 2e Stroomgebiedbeheerplan (SGBP-2). Op 4 juni 2013 was er een bilateraal overleg tussen de Commissie en Nederland. De Commissie gaf aan veel waardering te hebben voor de Nederlandse aanpak. Zij uitte echter ook haar zorgen over het tempo waarin verbeteringen plaatsvinden. De Commissie vraagt onder andere om het traject naar het bereiken van de KRW-doelen in 2027 duidelijker aan te geven. Met name nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen vragen volgens de Commissie aandacht.

4.2 Discussie over mest -en landbouwbeleid duurt voort

De uitkomsten van de discussies over het nieuwe mestbeleid en het nieuwe Europese Landbouwbeleid (GLB) kunnen grote invloed hebben op de waterkwaliteit, onder andere vanwege de aanpak van de nutriëntenproblematiek. Door verkiezingen en kabinetsformatie is de besluitvorming vertraagd. Gesprekken met de Europese Commissie over de invulling van het 5e nitraatactieprogramma gaan in maart 2013 van start en worden voor de zomer afgerond. Daarna zal politieke besluitvorming over het 5e Actieprogramma Nitraat plaatsvinden.

4.3 Nieuw Kabinet

Met de vorming van het nieuw Kabinet lijkt er ook weer meer oog te komen voor waterkwaliteit. De minister van I&M heeft in de herfst van 2012 aangegeven duidelijk oog te hebben voor waterkwaliteit en voor de begrotingsproblematiek van de KRW. Medio 2013 zal zij de Kamer in een brief over de voortgang van en de ambities voor de KRW informeren.

4.4 Nationaal Kader

De nota's Belangrijke Waterbeheerkwesties en Nationaal Kader Gebiedsprocessen geven kaders en aandachtspunten vanuit het Rijk voor het opstellen van het SGBP-2. Deze documenten zijn verschenen in het najaar van 2012.

4.5 Doelen overige wateren

De waterkwaliteit van niet-KRW-wateren is onlosmakelijk verbonden met die van de overige wateren. Daarom heeft het RBO in 2010 de wenselijkheid uitgesproken van een goede methode om ook voor deze wateren kwaliteitsdoelen te bepalen. Uiteraard zonder rapportageverplichting aan Brussel. Dit onderwerp is opgepakt door een landelijke werkgroep vanuit IPO en UWV. Deze heeft in 2012 het werk aan chemische doelen afgerond, de ecologische doelen volgen begin 2013. In juni 2013 zullen de methoden voor doelbepaling officieel worden vastgesteld.

Beentjesgraven, Nieuwleusen

Beentjesgraven

De Beentjesgraven ligt tussen Balkbrug en Nieuwleusen aan de noordkant van de N377. Hier zijn in 2012 natuurvriendelijke oevers aangelegd en is beschoeiing verwijderd. Verder zijn er oevers van sloten verflauwd en stuwen in de Huizingerveldleiding vispasseerbaar gemaakt. Hiermee moet Beentjesgraven gaan voldoen aan de opgaven voor KRW, terwijl er tegelijk gebieden voor waterberging zijn gecreëerd.
In het voorjaar van 2012 heeft er veel grondverzet plaatsgevonden. De vrijkomende grond is getransporteerd naar diverse percelen in de directe omgeving van de Beentjesgraven. Op 18 april vond de officiële starthandeling plaats door het slaan van de eerste damwand voor een verzamelplaats voor maaisel. De vrijkomende grond is zoveel mogelijk in de aanliggende percelen gedeponeerd. Daarnaast is een deel van de grond uit de aan te leggen waterbergingen naar elders afgevoerd. De taluds langs de Beentjesgraven zijn vergraven, net als de Huizingerveldleiding voor de aanleg van een waterberging. Om een betere watertoevoer naar het gemaal aan de Hoofdweg te realiseren is de bovenloop van de Huizingerveldleiding verbreed vanaf de Zwolseweg tot aan de Hoofdweg. Ook is een aantal overbodige bruggen en dammen verwijderd en een aantal duikers en stuwen in de Huizingerveldleiding vervangen, waaronder een vispassage bij stuw de Poele. Het project combineert het realiseren van doelen voor KRW en natuur met het verminderen van wateroverlast, een doel van WB21. Om bij te dragen aan extra belevingswaarde van het water is een wandelpad van ruim 5 km langs de Beentjesgraven aangelegd. Het werk aan de Beentjesgraven is begin december 2012 afgerond en opgeleverd. Binnen het project geldt nog een onderhoudstermijn van 1 jaar, dus tot november 2013.

Meer informatie:
Wim Valk, tel. (038) 4557311,
website www.wgs.nl/beentjesgraven

Colofon
Uitgave:
Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-Oost, juli 2013
Voor vragen of extra exemplaren kunt u zich wenden tot Marcel Tonkes of Marth van Roy
M.Tonkes@overijssel.nl of MW.v.Roy@overijssel.nl
Meer informatie:
www.rijnoost.nl
Tekstredactie:
Otto Cox
Fotografie:
Foto omslag: De Regge © Bas Worm, foto's pag. 2 en 17: Provincie Overijssel, foto's pag. 3 en 5: Provincie Drenthe, foto's pag. 9 en 11: Waterschap Reest en Wieden, foto pag. 13: © Otto Cox, foto pag. 15: Waterschap Velt en Vecht, foto pag. 19: Waterschap Groot Salland
Vormgeving en druk:
Trichis Communicatie en Ontwerp

Inhoudsopgave

Hoe schoon is het water in Rijn-Oost? 1
Verbetert de kwaliteit van beken en kanalen en kunnen we dat zien? Over signaalsoorten en probleemstoffen.

In gesprek over waterkwaliteit 4
Start van gebiedsprocessen in Rijn-Oost. Inbreng gevraagd van organisaties, overheden en bedrijven voor waterplannen.

Rijn-Oost en Rijn-Midden gaan samen 7
De RBO's Rijn-Oost en Rijn-Midden hebben besloten samen te gaan tot één deelstroomgebied.

Europa positief over KRW-plannen 8
De Europese Commissie waardeert Nederlandse aanpak, maar heeft ook enkele zorgpunten.

De plek van... 9
Een lastige keuze voor dijkgraaf Hein Pieper van waterschap Rijn en IJssel.

Korte berichten
- Werken aan Schoon Water 2012 10
- Deltaplan Agrarisch Waterbeheer 10
- Afwentelingsonderzoek 11
- Gemeentelijke vertegenwoordiging 11
- Minister onderschrijft ambities KRW 12

Colofon 12

NEDERLAND LEEFT MET WATER

Deelstroomgebied Rijn-Oost

Nieuwsbrief Rijn-Oost

Waterbericht

Juli 2013

Waterbericht geeft informatie over de verbrede wateragenda van het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-Oost. Onderwerpen op deze agenda zijn onder andere Kaderrichtlijn Water (KRW) en waterkwaliteit in algemene zin, Zoetwatervoorziening Oost-Nederland, Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) en de afvalwaterketen.
www.rijnoost.nl

Hoe schoon is het water in Rijn-Oost?

Hoe staat het met de waterkwaliteit in Rijn-Oost? Waar moeten we eigenlijk op letten als we die kwaliteit willen beoordelen? Kunnen we ook zien dat de kwaliteit verbetert?

"Het is echt mooi hoe het erbij ligt. Een goed voorbeeld van natuurlijk water. De maatregelen zijn er bijna helemaal klaar en je ziet het zich steeds verder ontwikkelen." René Nij Bijvank van waterschap Regge en Dinkel is duidelijk te spreken over de waterkwaliteit in de midden-Dinkel in noordoost Twente.
Hij wijst daarbij in de eerste plaats op de ecologische kwaliteit: "Een gezond ecosysteem betekent simpel gezegd dat de planten en dieren het goed doen."

"In ons gebied zijn insecten zoals kokerjuffers een goede graadmeter voor een gezond ecosysteem," weet René, "Als het daarmee goed gaat, gaat het met veel andere soorten ook goed. En we kunnen hier aan de midden-Dinkel zien dat het vooruit gaat, al laten de officiële toetsingen nog geen spectaculaire vooruitgang zien. Dat is ook logisch, we zijn nog volop in uitvoering. In de Hagmolenbeek, meer naar het zuiden, zien we een grotere sprong vooruit."

Signaalsoorten

Insecten als kokerjuffers horen thuis in de groep macrofauna, één van de categorieën die de Kaderrichtlijn Water (KRW) hanteert om de ecologische kwaliteit te beoordelen. Andere categorieën zijn fytoplankton (waaronder algen), waterplanten en vissen.
Ook in het gebied van waterschap Rijn en IJssel wordt sterk gekeken naar >>

Hagmolenbeek (Foto: © Bas Worm, Waterschap Regge en Dinkel)

insecten als signaalsoort voor een goede waterkwaliteit. “Een opvallende soort is de bosbeekjuffer,” vertelt Marga Limbeek van het waterschap, “Het zijn mooie insecten om te zien en het is een heel kritische soort. In de beken rond Winterswijk kwam hij 30 jaar geleden nog maar weinig voor, maar de laatste jaren zien we hem weer toenemen. Dat geldt ook voor andere zeldzame soorten.”

Minimale stroming

Die toename komt niet vanzelf. De omstandigheden moeten goed zijn, zoals de inrichting van een beek maar ook de hoeveelheid meststoffen in het water, andere vervuilende stoffen en ook de hoeveelheid water die door de beek stroomt. “In de zomer moet er een minimale stroming in de beken zijn, anders komen die stromingsminnende beeksoorten niet,” weet Marga Limbeek, “Aan die watervoerendheid moeten we in de komende plannen nadrukkelijk aandacht besteden. Zeker omdat als gevolg van de klimaatverandering droogte vaker zal voorkomen.” René Nij Bijvank: “Je kunt een beek mooi inrichten, maar als hij droog staat dan heb je daar niet veel aan.”

Netwerk van meetpunten

Wat signaalsoorten zijn kan per gebied verschillen. In het gebied van waterschap Groot-Salland kijkt men onder andere naar libellenlarven, maar ook naar plantensoorten als waterviolier en holpijp. Petra Schep, ecoloog bij Groot-Salland: “We hebben een heel netwerk aan meetpunten, die we al jarenlang monitoren. We meten overigens niet alles elk jaar. Voor de ecologie hebben we het gebied in 3 stukken verdeeld, ieder deel komt dus eens in de 3 jaar aan de beurt. Op veel plaatsen is de kwaliteit inmiddels goed, maar op andere plaatsen zien we nog niet veel vooruitgang. In het algemeen zie je in de landbouwgebieden minder vooruitgang dan elders. De waterkwaliteit in Salland voldoet vrijwel overal aan de chemische normen. Dat komt doordat daar kwel aanwezig is en er wat meer stroming staat in de watergangen. De ecologie kan nog verbeterd worden door een meer natuurlijke inrichting, met ruimte voor flora en fauna.”

Vis: plaatselijke verschillen

Er wordt natuurlijk ook gekeken naar de hoeveelheid en soorten vis in de verschillende wateren. Petra Schep: “Dat kan per plaats nogal verschillen. Het is onder meer afhankelijk van de stroming, de structuur van de oevers, of de vis plaatsen heeft om te schuilen of te paaien, dus eigenlijk van de hele omgeving. Het heeft allemaal met elkaar te maken.” Waterkwaliteit gaat over de inrichting van beken sloten en andere wateren, over de stroming en watervoerendheid en ook over de stoffen in het water, zoals meststoffen, bestrijdingsmiddelen en andere schadelijke stoffen.

Meststoffen

De mate waarin de meststoffen (stikstof en fosfaat) een probleem zijn verschilt per gebied. “Bij ons zijn ze in beperkte mate een probleem,” vertelt René Nij Bijvank, “Dat komt doordat het water hier bijna overal stroomt. We hebben vooral een probleem waar het water stilstaat.” En het waterschap doet onderzoek naar de afwenteling richting Zwolle, want het is niet de bedoeling dat het wegstromen van meststoffen leidt tot problemen benedenstrooms.
In het gebied van Rijn en IJssel zijn er plaatselijk wat overschrijdingen van fosfaat (P), mede door overstorten van de zuiveringen. Gebiedsbreed komt stikstof (N) op veel plaatsen in te hoge concentraties voor. Marga Limbeek: “We zien dat in de metingen, maar bijvoorbeeld ook aan wateren die bedekt zijn met kroos. Opwarmen van water, bijvoorbeeld in droge perioden in de zomer, maakt het water ook gevoeliger voor problemen met stikstof en fosfaat.”
Problemen met fosfaat zijn vooral plaatselijk. “Er komt vrij veel fosfaat ons gebied binnen vanuit Duitsland, de effecten daarvan zien we bijvoorbeeld in de Boven-Slinge, in >>

het natuurgebied Bekkendelle en de zwemplas Slingeplas bij Breedevoort. Overigens heeft het zwemwater in ons gebied in het algemeen een goede kwaliteit, er zijn maar weinig dagen dat er niet gezwommen kan worden."

Kroos en algengroei

Stikstof en fosfaat dragen bij aan eutrofiëring, wat een belemmering is voor het bereiken van de gewenste ecologische kwaliteit. Eutrofiëring kan leiden tot uitbundige kroos- en algengroei. Hierdoor zijn veel planten- en diersoorten verdwenen of sterk verminderd.
In Rijn-Oost als geheel zijn gemiddeld genomen de gehalten aan stikstof en fosfaat sinds begin jaren 70 afgenomen, maar de laatste jaren is deze daling gestagneerd. Op de meeste meetpunten worden geen grote overschrijdingen van de normen gemeten, maar plaatselijk zijn er nog wel problemen. In het gebied van Reest en Wieden bijvoorbeeld is in een aantal polders het gehalte fosfaat nog duidelijk boven de norm, terwijl in sommige meren juist stikstof de belangrijkste factor is bij eutrofiëring. Grof gerekend voldoet tussen de 20 en 30% van de beken, meren en andere waterlichamen niet aan de normen voor fosfaat en stikstof.

Vele soorten bestrijdingsmiddelen

Stikstof en fosfaat zijn niet de enige stoffen die problemen kunnen veroorzaken in het oppervlaktewater. Er zijn tientallen stoffen die een risico kunnen opleveren voor mens en milieu en daar worden systematisch metingen naar gedaan.
Bestrijdingsmiddelen zijn een belangrijke groep probleemstoffen en deze worden in Rijn-Oost in het hele gebied gevonden. Waterschap Velt en Vecht trof in 2010 54 verschillende bestrijdingsmiddelen aan in het oppervlaktewater. Voor de andere waterschappen zijn de aantallen vergelijkbaar. Gelukkig wordt bij de meeste middelen de norm niet overschreden, maar er zijn enkele stoffen waar dit wel het geval is. Zoals imidacloprid, een insecticide dat gezien wordt als oorzaak van bijensterfte en ook van sterfte bij waterdieren zoals kokerjuffers en waterkevers.
De metalen koper (Cu) en zink (Zn) blijven op de meeste plaatsen onder de norm, zeker als wordt gecorrigeerd op biobeschikbaarheid (de mate waarin deze stoffen worden opgenomen in planten en dieren). Plaatselijk voldoet met name koper nog niet aan de norm, bijvoorbeeld in een aantal wateren in Groot-Salland.

Andere probleemstoffen in Rijn-Oost zijn ammonium, pak's (polyaromatische koolwaterstoffen) en plaatselijk barium. Ook zijn er met enige regelmaat problemen met een te laag zuurstofgehalte. Bij heftige neerslag kunnen zuurstofloze wateren voorkomen, bijvoorbeeld door overstorten van zuiveringsinstallaties.

Een nieuwigheid

Een betrekkelijke nieuwigheid in het oppervlaktewater zijn medicijnresten. Marga Limbeek van waterschap Rijn en IJssel: "Vorig jaar oktober hebben we antibiotica aangetroffen in het oppervlaktewater, zowel in het landelijk gebied als bij de zuiveringen. Die antibiotica komen van menselijke toepassingen, maar ook uit de intensieve veehouderij. Daar wordt antibiotica gegeven ter voorkoming van dierziekten en dat komt dan via bijvoorbeeld varkensmest op het land en in het water". Ook de andere waterschappen vinden medicijnresten in het oppervlaktewater, onder andere hormoonstoffen. Petra Schep: "We weten nog niet genoeg over de effecten, maar het is denkbaar dat het flinke veranderingen in de ecologie gaat geven". Daarom neemt Groot-Salland deel aan een internationaal onderzoek naar voorkomen en effecten van medicijnen in het water. Ook voert het waterschap samen met de Isala-

Signaalsoort voor goede waterkwaliteit: Haft Habrophlebia fusca (Foto: Waterschap Rijn en IJssel)

klinieken in Zwolle een pilot uit naar de verwijdering van medicijnresten. "Er moet nog veel worden onderzocht en gemeten," zegt Petra Schep, "Maar één ding is zeker, we kunnen met de rioolzuiveringen niet alles eruit halen."

Naar het 2e Stroomgebiedbeheerplan

Al deze punten samen bepalen de waterkwaliteit. Dat vraagt dus ook om een samenhangende en tegelijk gerichte aanpak. Het 2e Stroomgebiedbeheerplan, nu in voorbereiding, is het middel om de volgende stappen in beeld te brengen. "We gaan in elk geval meer kijken naar de aanpak van verdroging, ook naar de koppeling met het Deltaplan Hoge >>

Zandgronden," zegt René Nij Bijvank. "En we gaan kijken naar maatregelen bij bemesting en het aanpassen van zuiveringen. Daar loopt een onderzoek naar."
Ook voor Rijn en IJssel is de watervoerendheid en daarmee de verdroging een aandachtspunt. Marga van Limbeek: "Wat ook aandacht zal vragen is het vasthouden van de verbetering die we hebben bereikt, bijvoorbeeld bij het beheer en ook door vergunningverlening en handhaving. We verwachten geen grote extra stappen. We willen wel samen met de landbouw kijken naar de goede landbouwpraktijk. Bijvoorbeeld om erfafspoeling te beperken". Voor het verder terugdringen van de hoeveelheden stikstof en fosfaat in het water zijn het beleid van het Rijk en de Europese Unie belangrijke voorwaarden.
Petra Schep: "Er is al veel gebeurd, maar daarom is het juist de moeite waard om ook het volgende stukje in orde te krijgen. Dan gaan we nog veel meer effect zien van alle inspanningen".
En zal de kwaliteit van de midden-Dinkel en de beken rond Winterswijk op veel meer plaatsen te zien zijn.

In gesprek over waterkwaliteit

Met een bijeenkomst op 16 april is het startschot gegeven voor de gebiedsprocessen in Rijn-Oost.

De komende maanden gaan waterbeheerders in gesprek met organisaties, bedrijven en de mede-overheden in hun gebied. Het zal gaan over vragen als: welke maatregelen zijn het meest effectief voor verbetering van waterkwaliteit en leefomgeving? Hoe gaan we om met de kleinere wateren die niet onder de KRW vallen? Wat moet, in het licht van de financiële mogelijkheden, de ambitie zijn op kortere en langere termijn? En hoe sluiten we het KRW-maatregelenpakket zo goed mogelijk aan op de maatregelen voor de Zoetwatervoorziening Oost-Nederland en andere wateropgaven?

Schoon en gezond water

Het tijdschema wordt grotendeels bepaald door de termijnen van de Kaderrichtlijn Water (KRW), maar de agenda is breder. Het gaat in de eerste plaats om waterkwaliteit: schoon en gezond water. Water waarin naar hartenlust kan worden gezwommen, water als onmisbare grondstof voor landbouw en industrie en water als drager voor een waardevolle natuur en leefomgeving. Niet voor niets zoeken de waterbeheerders het gesprek met terreinbeheerders, landbouworganisaties, ondernemers en anderen in hun gebied. En uiteraard ook met gemeenten en andere medeoverheden.

Koppeling met andere opgaven

Waterkwaliteit houdt niet op bij de grens van een KRW-waterlichaam en bovendien is waterkwaliteit niet los te zien van andere wateropgaven, zoals verdroging en wateroverlast. De gebiedsprocessen gaan dan ook over meer dan alleen de KRW-maatregelen. De KRW is een van de bouwstenen voor de waterbeheerplannen die de waterbeheerders in dezelfde periode opstellen.

Die brede agenda betekent niet dat het gesprek op een nulpunt begint. Er is de afgelopen jaren veel gebeurd. KRW-maatregelen zijn volop in uitvoering. Het inzicht in de effectiviteit van maatregelen is sterk toegenomen en er is >>

Voor deelnemers aftrapbijeenkomst staat effectiviteit centraal.
Kijk vooral naar de effectiviteit en kijk daarbij naar het hele watersysteem, niet alleen naar de KRW-waterlichamen. Dat was de belangrijkste boodschap die de 34 deelnemers aan de aftrapbijeenkomst op 16 april in Zwolle meegaven aan de waterbeheerders. Vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties zoals de vereniging Schuttevaer, landbouw- en visserijorganisaties, terreinbeheerders en natuurorganisaties bepleitten onder andere een focus op kansrijke wateren en aansluiting bij het programma zoetwatervoorziening. Met deze bijeenkomst is het startschot gegeven voor de gebiedsprocessen voor het 2e Stroomgebiedbeheerplan en de daarmee verbonden waterplannen (Foto: Hans Jansen).

concreter zicht op de gevolgen van klimaatverandering en op knelpunten bij afwenteling.

KRW Agenda Rijn-Oost 2016-2021

Het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-Oost (RBO) heeft op hoofdlijnen een KRW-Agenda Rijn-Oost 2016-2021 vastgesteld als richtsnoer voor de gebiedsprocessen en het voorbereiden van de waterplannen. Na de gebiedsprocessen zal het RBO in het voorjaar van 2014 de KRW-Agenda aanpassen. De waterbeheerders in Rijn-Oost zullen de Agenda betrekken bij het verdere planproces (zie kalender).

Hoofdlijnen van de KRW-Agenda 2016-2021:

- De bestaande principes van de KRW blijven gelden. Meer aandacht is nodig voor efficiënt gebruik van water en de veerkracht van watersystemen bij extreme wateroverlast en droogte.
- De vastgestelde doelen blijven uitgangspunt en kunnen alleen beargumenteerd worden aangepast, bijvoorbeeld op grond van nieuwe kennis. In 2021 wordt opnieuw naar de doelen gekeken.
- Er wordt niet alleen gekeken naar maatregelen in KRW-waterlichamen. Er wordt in het hele gebied gekeken welke maatregelen het meest effectief zijn. Bestaande weinig effectieve maatregelen kunnen worden aangepast.
- Rijn-Oost gaat uit van een integrale benadering van het watersysteem, waarbij maatregelen zowel voor de KRW als voor andere opgaven kunnen worden ingezet.
- Extra aandacht is nodig voor het terugbrengen van verontreinigingen, met name van nutriënten (stikstof en fosfaat). Op veel plaatsen is de hoeveelheid nutriënten niet heel veel groter meer dan de norm, maar verdere verbetering lijkt te stagneren.
- De effecten van "nieuwe" stoffen zoals medicijnresten en bestrijdingsmiddelen die schadelijk zijn voor bijen en andere insecten (biociden) moeten beter in beeld komen. Waarschijnlijk zijn ook maatregelen nodig.
- De effecten van de landbouw op de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater blijven aanzienlijk. Ook de Europese Commissie vraagt hier extra aandacht voor. De mogelijkheden van regionaal en lokaal maatwerk moeten worden benut (in aansluiting op het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer).
- Aandacht is nodig voor de afwenteling tussen waterlichamen, inclusief de grensoverschrijdende belasting vanuit Duitsland. Het afwentelings- >>

Hoofdlijnen externe gebiedsprocessen bij de waterbeheerders in Rijn-Oost

Waterschap Groot-Salland

Waterschap Groot-Salland
In de periode september – november wordt een aantal bijeenkomsten georganiseerd voor drie deelgebieden: Noord, Zuid en het gebied rond de Vecht. In het deelgebied van de Vecht gebeurt dit samen met de Vechtpartners.
Contactpersoon: Sandra Coomans-van Hees, scoomans@wgs.nl, (038) 455 72 00

Waterschap Reest en Wieden

Bijeenkomsten in twee deelgebieden: Oost en West (boven en onder de Drentse Hoofdvaart) met medeoverheden en belanghebbenden. De bijeenkomsten worden themagericht ingevuld.
Contactpersoon: Toin Lambrechts, T.Lambrechts@reestenwieden.nl, (0522) 276 767

Waterschap Regge en Dinkel

Er is informatie gegeven over het gebiedsproces aan belangenorganisaties en via het Twents Waternet aan de gemeenten. Daarnaast vinden gerichte gebiedsgesprekken plaats over het maatregelenprogramma 2016-2021. De eerste ideeën over het maatregelenprogramma zijn in juni besproken met landbouw- en natuurorganisaties en komen daarna aan bod in gesprekken met andere belangenorganisaties en gemeenten. In het najaar worden de Twentse gemeenten via Twents Waternet geïnformeerd over de voorgenomen maatregelen.
Contactpersoon: Leo Heitbrink, l.f.heitbrink@wrd.nl, (0546) 832 525

Waterschap Rijn en IJssel

Het gebiedsproces sluit aan bij de "Watervisie 2030", die het waterschap tussen half 2012 en april 2013 heeft opgesteld. Hiervoor zijn vier watertafels voor alle gebiedspartners gehouden. In september komt er een brede, informatieve gebiedsbrede bijeenkomst voor gemeenten en maatschappelijke organisaties. In de herfst volgen gespreken per deelgebied of per doelgroep, afhankelijk van de opgave en de noodzaak van wijzigingen in een gebied. In december volgt opnieuw een gebiedsbrede bijeenkomst.
Contactpersoon: Alfred te Pas, a.tepas@wrij.nl, Bram Zandstra, b.zandstra@wrij.nl, (0314) 369 369

Waterschap Velt en Vecht

Vanaf half juni bijeenkomsten voor medeoverheden en belanghebbenden in twee deelgebieden: Drenthe en Overijssel. Overleg met gemeenten gebeurt zoveel mogelijk in bestaande overleggen. Indien gewenst komen er vervolggesprekken met landbouw en belangrijkste terreinbeheerders. In de tweede ronde (november) volgt terugkoppeling over de gemaakte keuzes.
Contactpersoon: Sonja Rasenberg, s.rasenberg@veltenvecht.nl, (0524) 592 222 >>

onderzoek van Rijn-Oost biedt hiervoor een goede basis.
- Meer rekening houden met de klimaatverandering. De omvang van de effecten is nog niet altijd zeker, maar de richting wel.
- Als er overeenstemming is over Natura2000 beheerplannen in een gebied, worden de maatregelen hieruit opgenomen in het Stroomgebiedbeheerplan van het Rijk. Ook de afspraken uit de gebiedsdossiers drinkwater worden hierin overgenomen.

Dit zijn algemene uitgangspunten die per gebied vertaald moeten worden. Dit moet geen algemene, theoretische discussie worden, maar maatwerk met een concrete uitwerking voor de verschillende gebieden.

Tijdschema

Het tijdschema van het planproces wordt grotendeels bepaald door de wettelijk verplichte deadlines van het 2e Stroomgebiedbeheerplan RijnDelta (zie kalender). De gebiedsprocessen zijn daarin een belangrijke stap. Hier wordt concreet besproken wat in een gebied al is bereikt, wat er nog aan opgaven ligt en welke maatregelen gewenst zijn.
De waterschappen, Rijkswaterstaat en de provincies organiseren binnen de algemene kaders het proces in hun beheergebied (zie kader "Hoofdlijnen externe gebiedsprocessen").

Kalender planproces 2e Stroomgebiedbeheerplan

2013	
april-december	Gebiedsprocessen van de waterbeheerders
december	RBO bespreekt hoofdlijnen maatregelenpakket
2014	
januari	Waterbeheerders bespreken resultaten gebiedsprocessen met mede-overheden en organisaties
maart	RBO stelt KRW-agenda 2016-2021 vast, ondertekent intentieverklaring
april-november	Uitwerken maatregelenpakket, opstellen ontwerp water(beheer)plannen en SGBP
22 december	Ontwerp-plannen ter visie, start inspraakperiode
2015	
2e helft	Reactie op inspraak, vaststellen plannen in bestuur
22 december	Water(beheer)plannen en SGBP vastgesteld, daarna aanbieden SGBP aan EU

In gesprek blijven

Voordat de plannen definitief zijn, zal er nog het nodige water door de Berkel, de Dinkel en het Zwarte Water stromen. Maar voor het gesprek over die plannen zijn de komende maanden van groot belang. Juist nu is er ruimte om wensen en ideeën naar voren te brengen, zodat ook concrete informatie uit het gebied een rol gaat spelen bij de keuze die de besturen in 2014 gaan maken. Het gaat niet om de plannen op papier, maar om zichtbare resultaten in beken, meren en andere wateren in Rijn-Oost.

Rijkswaterstaat Oost-Nederland

Rijkswaterstaat organiseert voor het Rivierengebied een eigen gebiedsproces, omdat de aard van de maatregelen afwijkt van die van de waterschappen.
In de periode juli-september zijn er één-op-één gesprekken met stakeholders, deels wordt aangesloten bij lopende overleggen. Eind september levert RWS een eerste concept van haar maatregelen. Daarna zal een landelijke afweging tussen alle RWS-diensten plaatsvinden (oktober – november).
Contactpersoon: Marco Tijnagel, marco.tijnagel@rws.nl, (026) 368 89 11

Provincies

De provincies zijn betrokken bij vier thema's:
Drinkwater: Via lopend overleg over gebiedsdossiers met drinkwaterbedrijven, gemeenten en waterschappen.
Natura2000: Het opstellen van beheerplannen is een apart proces per gebied waarbij partners intensief zijn betrokken. Vanuit de KRW wordt niets extra's ondernomen.
Diffuse bronnen: De aanpak van de diffuse bronnen krijgt gestalte binnen de gebiedsgerichte aanpak per waterschap.
Zwemwater: Voor zwemwater is geen gebiedsproces nodig.
Contactpersoon: Jan Kreling, j.kreling@overijssel.nl, (038) 499 78 62

Rijn-Oost en Rijn-Midden gaan samen

Inzet: Deelstroomgebieden vóór september 2013

In de laatste week van juni hebben de Regionaal Bestuurlijk Overleggen (RBO's) Rijn-Oost en Rijn-Midden definitief besloten samen te gaan tot één deelstroomgebied, voorlopig onder de naam Rijn-Oost. Er waren al enige tijd gesprekken gaande over de samenvoeging.

Overeenkomst in wateropgaven

Aanleiding is de wens vanuit Rijn-Midden om de verschillende water-overleggen efficiënter te organiseren. Samenwerking met Rijn-Oost was daarbij de meest logische optie. De gebiedskenmerken en wateropgaven van Rijn-Midden en Rijn-Oost hebben een sterke overeenkomst en verschillende waterschappen in beide gebieden werken steeds nauwer samen. Zeker zo belangrijk is dat er al nauwe relaties zijn in de overlegstructuur van het Deltaprogramma. Het IJsselmeer is een duidelijk verbindend element in de watersystemen van Rijn-Midden en Rijn-Oost.
Voordelen van het samengaan zijn efficiënter werken en minder bestuurlijke drukte. Er zijn minder dubbelingen in overleg en er is meer uitwisseling van kennis en ervaring tussen de waterbeheerders mogelijk. Ook kunnen werkprocessen worden gestroomlijnd, vooral van de KRW, de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's en het Nationaal Deltaprogramma.

Gevolgen van samengaan

Alle partijen van Rijn-Midden en Rijn-Oost gaan aan het RBO, het RAO en de verschillende werkgroepen deelnemen met ingang van september 2013. Het streven is om ook beide klankbordgroepen samen te voegen, hierover zal nog met de klankbordgroepen worden overlegd.

De bestaande afspraken over het planproces voor het 2e Stroomgebiedbeheerplan blijven in principe van kracht. De verplichtingen die voortvloeien uit de KRW zijn ook in de nieuwe samenwerkingstructuur geborgd. In het voorjaar van 2014 zal het nieuwe RBO de "KRW-Agenda 2016-2021" vaststellen samen met de geplande intentieverklaring. De partijen in Rijn-Midden stellen de (tussen) resultaten van de eigen gebiedsprocessen voor grondwater en oppervlaktewater tijdig beschikbaar voor deze adviesnota. Zij dragen alleen bouwstenen aan voor het onderdeel Kaderrichtlijn Water en vooralsnog niet voor andere thema's die in het Rijn-Oost document aan bod komen.

Gemeenten blijven betrokken

De vier gemeenten die in het RBO Rijn-Midden deelnemen (Lelystad, Amersfoort, Apeldoorn en Ede) blijven betrokken bij het RBO en worden ook uitgenodigd voor de verschillende vooroverleggen. Daarnaast wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande platforms voor samenwerking van gemeente, waterschap en provincie.

Wat gebeurt er met de verbrede agenda?

Het RBO Rijn-Oost werkt met een 'verbrede wateragenda'. Dat wil zeggen dat naast de KRW ook andere wateronderwerpen worden behandeld, zoals het deelprogramma Zoetwater van het Deltaprogramma, wateroverlast (WB21) en de waterketen. Voor een aantal waterthema's zullen de bestaande overlegstructuren in stand blijven. Zo blijven de provincie Flevoland en waterschap Zuiderzeeland voor het deelprogramma Zoetwater van het Deltaprogramma samenwerken in het gebied Flevoland – Noord-Holland. Hetzelfde geldt voor de provincie Utrecht, die voor zoetwater deelneemt in het gebied West-Nederland. Ook de bestaande overlegstructuren voor de waterketen en wateroverlast (WB21) zullen in Flevoland en in het gebied van waterschap Vallei en Veluwe in stand blijven. De Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) wordt wel gezamenlijk besproken.

Eind 2013 zal een gezamenlijk jaarprogramma 2014 worden opgesteld. In de zomer van 2014 bekijkt het RBO of het proces goed verloopt en of bijsturen nodig is, najaar 2015 zal met het oog op de periode 2016-2021 een eindevaluatie plaatsvinden.

Meer informatie:
Marcel Tonkes, RAO voorzitter Rijn-Oost, m.tonkes@overijssel.nl, (038) 499 78 52
Rolf Koops, RAO voorzitter Rijn-Midden, rolf.koops@flevoland.nl, (06) 509 026 79

Europa positief over KRW-plannen

Veel waardering maar ook wat zorgen

De Europese Commissie heeft veel waardering voor de Nederlandse aanpak, maar heeft wel zorgen over het tempo waarin verbeteringen plaatsvinden. Dat bleek op 4 juni, toen vertegenwoordigers van de Europese Commissie spraken met een Nederlandse delegatie over het commentaar van de Commissie op de Nederlandse Stroomgebiedbeheerplannen. Het was een lang maar open gesprek in een goede sfeer.

Complimenten en vragen om toelichting

De Europese Commissie complimenteert Nederland voor de wijze waarop het waterkwaliteitsbeheer op de Europese regelgeving is gebaseerd. De methodiek en de aanpak van monitoring en beoordeling zijn degelijk, waardoor er goed zicht is op de toestand van het water. Op een aantal punten vraagt de Commissie om een betere onderbouwing. Nederland heeft bijvoorbeeld heel veel gebruik gemaakt van uitzonderingsmogelijkheden en heel veel sterk veranderde of kunstmatige waterlichamen aangewezen. Dat is niet per sé in strijd met de KRW, maar de Europese Commissie vraagt wel om een betere onderbouwing van deze keuzes.

Europese zorgen over nutriënten

De Commissie heeft duidelijk zorgen over het bereiken van de KRW-doelen, er is twijfel of Nederland die doelen voor 2027 wel zal halen. Grote twijfels waren er bij het tempo waarin nutriënten in oppervlakte- en grondwater het gewenste niveau bereiken. Verder was er verbazing dat de toelating van gewasbeschermingsmiddelen niet is gekoppeld aan de KRW-doelen.

Flexibiliteit in maatregelen

De Europese Commissie heeft nadrukkelijk uitgesproken dat er flexibiliteit is in tussentijdse aanpassing van het maatregelenpakket. Er kunnen veranderingen plaatsvinden op grond van nieuwe inzichten, ook als het wisselingen tussen verschillende waterlichamen zijn. Het moet dan wel gaan om verbeteringen, gericht op het realiseren van de KRW-doelen en er is een goede motivatie nodig.

Werkzaamheden bij Wetering-Oost (Foto: Waterschap Reest en Wieden)

Nederland zal later dit jaar een officiële reactie geven. Ondertussen kunnen de waterbeheerders de opmerkingen betrekken bij de gebiedsprocessen die dit jaar plaatsvinden.

Blueprint

De reactie van de Commissie op de Nederlandse plannen is onderdeel van de "Blueprint for Protecting Europe's Water Resources" die eind 2012 is verschenen.

De Blueprint is te vinden op de website van de Europese Commissie:
http://ec.europa.eu/environment/water/blueprint/index_en.htm
Het commentaar van de Commissie op de plannen van de lidstaten:
http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/implrep2007/index_en.htm

Bypass en vispassage Velhorst bij de Berkel
(Foto: Waterschap Rijn en IJssel)

Dijkgraaf Hein Pieper
(Foto: Waterschap Rijn en IJssel)

De plek van... dijkgraaf Hein Pieper

de Berkel

Wat is het mooiste water in het gebied van Rijn en IJssel? Het blijkt een lastige vraag voor dijkgraaf Hein Pieper van het gelijknamige waterschap: "Het is een moeilijke keuze, want er zijn zoveel mooie plekjes. Wat ik bijzonder mooi vind, is de Berkel, de hele Berkel. Je ziet daar verschillende dingen ontstaan en het is ook een mooi voorbeeld van de invloed van de KRW".

"Bovenstrooms, bij de beken bij Winterswijk is het water al zuurstofrijk en vol leven," vertelt dijkgraaf Pieper: "Zoals bij de Groenlose Slinge, daar zie je wat er gebeurt als een beek de mogelijkheid krijgt zich natuurlijk te ontwikkelen. Het aardige is dat je in gesprekken merkt dat anderen dat ook zien. Ik sprak een recreatieondernemer, die vol lof was over de betere kwaliteit van het gebied. Het is er steeds prettiger fietsen. Dus indirect heeft hij ook economisch baat bij een ecologische ontwikkeling. Benedenstrooms zie je het ook, ik ben een paar keer mee geweest op de Berkelzompen en de schippers vinden de veranderingen zeer prettig. Er ontstaan langere en afwisselender routes doordat er minder stuwen zijn en de Berkel weer meer meandert. Dat is prettiger dan zo'n recht, gekanaliseerd water. Ook voor de kanovaart ontstaan meer mogelijkheden. Zo zie je rond de KRW een dynamiek op gang komen die we niet helemaal hadden voorzien. Ook de ecologie herstelt zich, je ziet plantjes komen die je er niet had verwacht. Je ziet trouwens ook dat sommige planten niet terugkomen die je wel had verwacht. Dat kan misschien met het klimaat te maken hebben, maar dat is nu eenmaal de natuur. Je hebt het niet helemaal in de hand. Zo zie je langs de hele Berkel dingen gebeuren."

"Ook in Duitsland ligt een stuk Berkel. Bij Stadtlohn bijvoorbeeld ligt een mooi stukje. Maar er zijn ook nog problemen, bijvoorbeeld met de toevoer van meststoffen. Soms lijkt het alsof het water pas ontstaat als het Nederland binnen stroomt, maar door de KRW zijn de contacten over de grens intensiever geworden. Zo krijgen we het hele palet aan kansen en mogelijkheden en van problemen en obstakels steeds beter in beeld. We doen er nog te weinig mee, dat vraagt een volgende stap."

"We moeten niet vasthouden aan concepten van 15 of 20 jaar geleden. Als we maatregelen hebben genomen en het effect blijft achter, dan moeten we daarvan leren en de plannen verbeteren. Dat is ook de lijn in onze Watervisie 2030 waarover we kort geleden hebben gesproken. We moeten water meer als een verbindend element in onze leefomgeving gaan zien. Dat vraagt een anderen manier van denken, bij onszelf, maar ook bij de mensen in het gebied."

"Je kunt de KRW-maatregelen heel goed verbinden met maatregelen die we moeten nemen om gevolgen van het veranderende klimaat op te vangen en met kansen voor nieuwe economische ontwikkelingen. Een voorbeeld is het combineren van laten meanderen van een beek met maatregelen om het organisch stofgehalte in de bodem te verbeteren. Dat is goed om water langer vast te houden in tijden van droogte én het is goed voor de bodemvruchtbaarheid. Het vraagt zowel van boeren als van ecologen een wat andere manier van kijken naar het water. Het is niet zwart-wit, er liggen prachtige kansen. Een mooi voorbeeld is de Marke Mallem bij Eibergen. Daar hebben we 40 hectare ingericht en vervolgens teruggegeven aan de inwoners, in de traditie van de oude Marken. Nu zijn de inwoners ermee aan de slag, je ziet dat er iets nieuws ontstaat."

Korte berichten

Werken aan Schoon Water

Publicatie over voortgang in 2012

"Werken aan Schoon Water" geeft een bondig overzicht van de uitvoering van de KRW en andere onderwerpen op de RBO-agenda. Daarnaast bevat het korte informatie over enkele KRW-projecten waar in 2012 een flinke stap is gezet en over enkele landelijke en internationale ontwikkelingen.
Het RBO Rijn-Oost heeft de concept-voortgangsrapportage eind juni vast-gesteld.

Een digitaal exemplaar (pdf) is beschikbaar op www.rijnoost.nl
Voor een gedrukt exemplaar kunt u contact opnemen met mw. M. van Roy, mw.v.roy@overijssel.nl, (038) 499 81 12

Deltaplan Agrarisch Waterbeheer

Op 31 januari 2013 is de aftrap gegeven voor het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW). Het DAW beschrijft hoe de land- en tuinbouw kan bijdragen aan het oplossen van de wateropgaven in Nederland.

Het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) is een initiatief van LTO Nederland waarin de agrarische sector samen met overheden en andere maatschappelijke organisaties wil werken aan het realiseren van belang-rijke wateropgaven. Van de sector wordt verwacht dat zij de uitstoot van nutriënten en gewasbeschermings-middelen verder terugdringt, dat zij zuiniger omgaat met water en dat zij ruimte beschikbaar stelt voor de (her)inrichting van watersystemen. Tegelijk is een goede watervoorziening van groot economisch belang voor de Nederlandse land- en tuinbouw, in een waterrijke, veilige en kwantitatief hoogwaardige delta.

Ambitie

De ambitie van het DAW is:

1. in 2021 is 80 % van de resterende waterkwaliteitsproblemen op een motiverende en stimulerende wijze opgelost en in 2027 100 %;
2. in 2021 is de agrarische water-voorziening duurzaam door spaarzaam om te gaan met water op bedrijfsniveau, waterconser-vering op gebiedsniveau en een slimmere verdeling en buffering op rijksniveau, die aansluit bij de deltabeslissing die in 2014 wordt genomen;
3. door middel van gebiedsprocessen, nieuwe ruimtelijke instrumenten en innovatieve technieken wordt het agrarisch productiepotentieel op regionaal niveau met 2 % per jaar vergroot.

Nat heidegebied Kraloërheide (Foto: Provincie Drenthe)

Op nationaal niveau zijn enkele werkgroepen gestart. In de regio's zal de uitwerking vooral gebeuren in de gebiedsprocessen en in concrete projecten, ingedeeld rond vier beleids-velden: Goede Landbouwpraktijk, Beleidsonderzoek, Beleidsadviezen en Blue Deals. In januari hebben vertegenwoordigers van LTO en het ministerie van I&M de ambitie uitge-sproken om begin 2014 tenminste 30 DAW-initiatieven te hebben lopen.

Mogelijk project in Vechtdal

In Rijn-Oost is "Toekomstgericht boeren met bodem en water in het Vechtdal" een projectvoorstel dat goed aansluit bij het DAW. "Toekomstgericht boeren met bodem en water in het >>

Oude IJssel bij Etten: stapsteen voor natuurontwikkeling (Foto: Waterschap Rijn en IJssel)

Vechtdal" kan watermaatregelen introduceren die als "Goede Landbouwpraktijk" bijdragen aan een duurzame productiewijze.
Blue Deals zijn convenanten die partijen en sectoren in de regio's afsluiten waarin concrete samenwerkingsafspraken worden gemaakt, bijvoorbeeld om de lozing van het perssap uit de kuilopslag te saneren of om goede ervaringen met gewasbeschermingsmiddelen uit te rollen over een groter gebied. Het project "Toekomstgericht boeren met bodem en water in het Vechtdal" zou kunnen leiden tot zo'n Blue Deal.

Meer informatie:
Gréanne Feenstra-Schenkel
Beleidsadviseur LTO Noord Overijssel
gfeenstra@ltonoord.nl,
(088) 888 66 66

Afwentelingsonderzoek

Tot nu toe was er maar beperkt zicht op de mate waarin probleemstoffen van het ene (bovenstroomse) water naar het andere werden afgewenteld. Het afwentelingsonderzoek Rijn-Oost heeft de afwenteling beter in beeld gebracht.
Bij 25 van de 38 knooppunten is sprake van problemen door afwenteling. Daarbij gaat het om de volgende probleemstoffen: Stikstof (N), Fosfaat (P), Ammonium (NH4), Zink (Zn), Koper (Cu), PAK's, Lindaan (sHCH4), Barium (Ba) en Cobalt (Co). Verder zijn er nog enkele knelpunten voor vismigratie.
Speciale aandacht vragen bijvoorbeeld:

- de Vecht, bij de overgang van Duitsland naar Velt&Vecht (stikstof);
- de Vecht, Beneden Regge en Ommerkanaal tussen Groot Salland, Velt&Vecht en Regge&Dinkel (stikstof en fosfaat);
- de Regge en Dinkel, bij de overgang van Duitsland (stikstof en fosfaat) in de Dinkel;
- de IJssel tussen Groot Salland en RWS (zink en koper);
- Zwarte Meer/Ketelmeer, overgang tussen RWS en de waterschappen (stikstof en fosfaat).

Het RBO heeft het rapport op 6 december 2012 besproken. Het RBO vraagt de waterbeheerders de uitkomsten te betrekken bij de gebiedsprocessen en eind 2013 aan te geven op welke wijze zij de gesignaleerde knelpunten willen aanpakken.
Meer informatie: werkgroep Planvorming, voorzitter Bram Zandstra, b.zandstra@wrij.nl, (0314) 369 369

Veranderingen in gemeentelijke vertegenwoordiging

In het voorjaar van 2013 zijn nieuwe afspraken gemaakt over de manier waarop gemeenten betrokken zijn bij Rijn-Oost. De gemeenten zijn inmiddels een volwaardige gesprekspartner in verschillende waterdossiers. Bij Zoetwatervoorziening Oost Nederland (ZON) zijn gemeenten betrokken vanwege de relatie met het stedelijk gebied. Vanwege die grotere betrokkenheid is op verzoek van de gemeenten de rol van de waterambassadeur herzien en is de gemeentelijke vertegenwoordiging anders georganiseerd. De gemeentelijke coördinator Gerard Hoogerkamp licht toe.

Wat is er veranderd?
De gemeenten zelf zullen meer gaan zorgen voor het op peil houden van de nodige kennis en inzet. Bestaande overleggen gaan daar een grotere rol in spelen. Er zijn in Rijn-Oost zes gebieden waarin gemeenten een deelgebiedsoverleg "Water en riolering" hebben: Velt en Vecht, Reest en Wieden, Salland, Twente, Achterhoek en Nieuwgraaf. Deze deelgebieden nemen elk met tenminste één vertegenwoordiger deel aan RBO en RAO. Ook de inbreng in werkgroepen en bijvoorbeeld in

>>

Grensoverschrijdend water: Bocholter Aa bij Dinxperlo (Foto: Otto Cox)

Waterbericht is een uitgave van het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-Oost
Rijn-Oost omvat de provincies Overijssel en Flevoland, het zuidwestelijk deel van Drenthe, een klein deel van Utrecht, en Gelderland met uitzondering van het rivierengebied. In het bestuurlijk overleg nemen deel de 5 provincies, 7 waterschappen, Rijkswaterstaat en vertegenwoordigers van de gemeenten, ministeries en drinkwaterbedrijven.

Voor meer informatie:
www.rijnoost.nl
Marcel Tonkes: M.Tonkes@overijssel.nl, (038) 499 78 52
Marth van Roy: mw.v.roy@overijssel.nl, (038) 499 81 12

Colofon
Uitgave: RBO Rijn-Oost
Tekst en productie: Otto Cox, Wijzer Adviesbureau
Vormgeving: Henk-Jan Panneman

Zoetwatervoorziening Oost-Nederland (ZON) loopt via deze overeggen. De deelgebiedsoverleggen hebben afspraken gemaakt over hun inbreng en zorgen zelf voor de nodige expertise. Zij zorgen ook voor terugkoppeling vanuit RAO en RBO naar de aangesloten gemeenten.

Wat is de rol van de Gemeentelijk coördinator Rijn-Oost?
In de eerste plaats het verbinden van de ambtelijke en bestuurlijke vertegenwoordigers uit de verschillende deelgebieden, onder meer om de inbreng in RAO en RBO goed te laten verlopen. Daarnaast ben ik het eerste aanspreekpunt voor de andere partners in Rijn-Oost en ben ik lid van het projectbureau Rijn-Oost en voorzitter van het overleg van de gemeentelijke RAO-leden. Waar nodig ondersteun ik de gemeentelijke vertegenwoordigers en de werkgroepen.

Contactpersonen:
Gemeentelijke coördinator: Gerard Hoogerkamp,
G.Hoogerkamp@emmen.nl,
(0591) 689 059
Contactpersonen deelgebiedsoverleggen:
- *Nienke Lambers (Velt en Vecht)*
- *Maaike Hamstra (Reest en Wieden)*
- *Mark Heideveld (Salland)*
- *Rik Meijer (Twente)*
- *nog onbekend (Achterhoek)*
- *Martien Kaats (Nieuwgraaf)*

Minister onderschrijft ambities KRW

Minister Schultz van Haegen van I&M heeft op 20 juni in een brief aan de Tweede Kamer een aantal onderwerpen rond waterkwaliteit besproken en op 27 juni en 4 juli toegelicht in een Algemeen Overleg. De brief gaat in op de Kaderrichtlijn Water, de financiering van maatregelen voor waterkwaliteit in het hoofdwatersysteem, de Europese Blueprint, het Kierbesluit en de zoetwatervoorziening.
Minister Schultz constateert in haar brief dat de huidige kwaliteit van ons oppervlakte- en grondwater voor de meeste gebruiksfuncties voldoet. Er is nog wel een opgave voor de natuur en alertheid is geboden om het water geschikt te houden voor de bereiding van drinkwater. Schultz onderschrijft de ambitie van de Europese Kaderrichtlijn Water: schoon en ecologisch gezond water voor duurzaam gebruik. De minister wil de uitgaven voor verbetering van de waterkwaliteit overhevelen naar het Deltafonds.

De junibrief is te downloaden op:
http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/06/20/waterkwaliteit.html